

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Raport de cercetare realizat în cadrul proiectului „Acceleratorul de Întreprinderi Sociale!”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa priorităță 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei

Cod apel: POCU/449/4/16/Consolidarea capacității întreprinderilor de economie socială de a funcționa într-o manieră auto-sustenabilă

Proiect: Acceleratorul de întreprinderi sociale

Contract nr: POCU/449/4/16/127384

Beneficiar: Fundația "Alături de Voi" România și fonduri-structurale.ro

BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE DIN ROMÂNIA

Raport anual de cercetare privind economia socială din România – 2022

Teme speciale 2022

Inserția socio-profesională a lucrătorilor defavorizați și cu dizabilități în
întreprinderi sociale de inserție și unități protejate autorizate

Context

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului „**Acceleratorul de Întreprinderi Sociale!**”, contract POCU/449/4/16/127384, implementat de către Fundația Alături de Voi România în parteneriat cu Grupul de Consultanță pentru Dezvoltare - fonduri-structurale.ro, fiind cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

Proiectul prevede elaborarea unui Raport anual privind întreprinderile sociale din România în două ediții: 2021 și 2022.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Raportul se bazează pe date statistice oficiale și pe rezultatul unui sondaj în rândul întreprinderilor de economie socială - Barometrul Economiei Sociale.

Autor

Ancuța Vameșu

Coordonator proiect Angela Achiței

Abrevieri

POCU – Program Operațional Capital Uman – cu referire la programul național finanțat de Fondul Social European în România în perioada 2014-2020 a cărui implementare este planificată până în 2022.

IMM – întreprinderi mici și mijlocii

CUPRINS

Metodologie 2
1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA, 2021 6
1.1. Clarificări conceptuale - Economia socială, întreprinderi de economie socială, întreprinderi sociale 6
1.2. Dinamica entităților de economie socială din România și sectoarele lor principale de activitate 9
1.2.1. Asociațiile și fundațiile 9
• Impactul asociațiilor și fundațiilor pe domenii de activitate 13
1.2.2. Casele de ajutor reciproc, cooperativele de credit și incluziunea financiară 15
1.3. Indicatori statistici - Întreprinderi active alte forme juridice 18
1.4. Dinamica indicatorilor economici principali ai economiei sociale – date agregate 23
1.5. Evoluția sectorului emergent al întreprinderilor sociale atestate 24
1.6. Măsurile de sprijin pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție – înregistrate în Registrul Întreprinderilor Sociale ANOFM 29
1.7. Inițiative de reglementare a sectorului economiei sociale, întreprinderilor sociale și întreprinderilor sociale de inserție din România, 2021 -2022 30
2. INSERTIA SOCIO-PROFESIONALA A LUCRATORILOR DEFAVORIZATI SI CU DIZABILITATI IN INTREPRINDERI SOCIALE DE INSETIE SI UNITATI PROTEJATE AUTORIZATE 31
2.1. Lucrătorii defavorizați – populația inactivă pe piața muncii 31
2.2. Ocuparea persoanelor cu dizabilități și politici de integrare a acestora pe piața muncii – rolul unităților protejate - situația națională și exemple europene 33
2.3. Întreprinderile sociale de inserție și politicile de ocupare activă a grupurilor vulnerabile – subvenții – cadrul de reglementare național și european și situația subvențiilor ANOFM pe 2021 38
2.4. Întreprinderile sociale de inserție certificate - evoluția sectorului în 2022 și topul întreprinderilor sociale de inserție 47
2.5. Locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități – unitățile protejate autorizate 51
3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2021 – REZULTATE 54
3.1. Metodologie și respondenți 54
3.2. Principalele rezultate 58
3.2.1. Caracter social - guvernanță și relații cu alte întreprinderi 58
3.2.2. Caracter și impact social – principalele domenii de impact social 60
3.2.3. Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate în întreprinderi de economie socială 63
3.2.4. Acreditarea și sprijinul autorităților centrale din domeniul, autorităților locale și serviciilor sociale publice pentru întreprinderile de economie socială 64
3.2.5. Probleme cu care se confruntă întreprinderile în a accesa măsuri de sprijin și propunerile acestora pentru politicile publice în domeniu 68
3.2.6. Economia socială și tranzitia verde și digitală 70
3.2.7. Accesul la piețe - achizițiile publice sociale 73
4. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA 2020-2021 – DATE SINTETICE, CONCLUZII PRINCIPALE, PROVOCĂRI ȘI RECOMANDĂRI 77
BIBLIOGRAFIE 81

Prezentul raport se bazează pe date oficiale și pe Barometrul economiei sociale, un sondaj realizat în rândul întreprinderilor de economie socială din România în luna aprilie 2022.

Definiții și concepte utilizate

Economia socială – a fost utilizat termenul în sensul Legii economiei sociale 219/2015 și al Planului european de acțiune pentru economia socială 2022, respectiv cf. art. 2 din lege:

(1) *Economia socială reprezintă ansamblul activităților private cu caracter economic și social, servind interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale, prin creșterea incluziunii sociale și/sau furnizarea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări.*

(2) *Economia socială are la bază inițiativa privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, precum și distribuirea limitată a profitului sau excedentului, după caz, către asociați sau membri.*

Conform articolului 3 din lege, acestea pot lua următoarele tipuri de personalitate juridică și/sau atestare administrativă:

- a) *societăți cooperative* în baza Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației, republicată, cu modificările ulterioare;
- b) *cooperativele de credit*, în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adevararea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare;
- c) *asociațiile și fundațiile*, în baza Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare;
- d) *casele de ajutor reciproc ale salariaților*, în baza Legii nr. 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora, republicată;
- e) *casele de ajutor reciproc ale pensionarilor* în baza Legii nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, cu modificările și completările ulterioare;
- f) *societățile agricole* în baza Legii nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, cu modificările și completările ulterioare;
- g) *cooperativele agricole* în baza Legii cooperației agricole nr. 566/2004, cu modificările și completările ulterioare;

Am adăugat acestora societățile comerciale cu atestat de *întreprindere socială*.

Planul european de acțiune pentru economia socială
capitolul 2: Definirea economiei sociale

Economia socială cuprinde o serie de entități cu diferite modele de afaceri și de organizare. Acestea își desfășoară activitatea într-o mare varietate de sectoare economice: agricultură, silvicultură și pescuit, construcții, reutilizare și reparării, gestionarea deșeurilor, comerțul cu ridicata și cu amănuntul, energie și climă, informare și comunicare, activități financiare și de asigurări, activități imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, educație, sănătate umană și activități de asistență socială, artă, cultură și mass-media.

În contextul prezentului Plan de acțiune și al inițiativelor conexe ale Uniunii Europene, economia socială cuprinde entități care împărtășesc următoarele principii și caracteristici comune principale: întâietatea oamenilor, precum și a obiectivului social și/sau de mediu în raport cu profitul, reinvestirea majorității profiturilor și a surplusurilor pentru a desfășura activități în interesul membrilor/utilizatorilor („interesul colectiv”) sau al societății în general („interesul general”) și guvernanța democratică și/sau participativă.

În mod tradițional, termenul „economie socială” se referă la patru tipuri principale de entități care furnizează bunuri și servicii membrilor lor sau societății în general:

- cooperative,
- societăți de ajutor reciproc,
- asociații (inclusiv organizații caritabile) și fundații.

Acestea sunt entități private, independente de autoritățile publice și cu forme juridice specifice. În prezent, întreprinderile sociale sunt în general considerate ca făcând parte din economia socială.

Economia socială

entități care furnizează bunuri și servicii

MEMBRILOR LOR

Asociații
Societăți de ajutor reciproc
Cooperative

SOCIETĂȚII

Fundații
Întreprinderi sociale

Surse de date principale folosite

Institutul Național de Statistică - Baza de date Tempo

- Secțiunea *Organizații ale administrației private și numărul mediu de salariați, pe activități ale economiei naționale la nivel de clase CAEN Rev.2 și clase de mărime după numărul de salariați*, care cuprinde organizații neguvernamentale fără scop patrimonial - asociații și fundații, organizații ale cultelor religioase înființate în baza Ordonanței Guvernului nr.26/2000, Legii nr.62/2011, Legii nr. 14/2003 și Legii nr.489/2006.
- Dintre acestea, au fost extrase sindicatele și partidele politice, respectiv codurile CAEN următoare: 9420 - Activități ale sindicatelor salariaților și 9492 - Activități ale organizațiilor politice.
- Secțiunea *Întreprinderi active, pe activități ale economiei naționale, la nivel de secțiune CAEN Rev.2 și pe forme juridice* - care include date din Registrul Statistic al Întreprinderilor – acesta incluzând, după forma juridică de organizare, întreprinderile cu caracter comercial sau necomercial, în categoria formelor juridice necomerciale fiind incluse instituțiile și organizațiile neguvernamentale.
- Pentru **Impactul asociațiilor și fundațiilor** pe domenii de activitate pentru învățământ s-au folosit datele privind instituțiile de învățământ și numărul de elevi și studenți pe forme de proprietate.

Eurostat – date privind demografica întreprinderii pe formă juridică, din baza de date *Business Demography by Legal Form*, la categoria care include societăți cooperative, organizații fără scop lucrativ și asociațiile în participație.

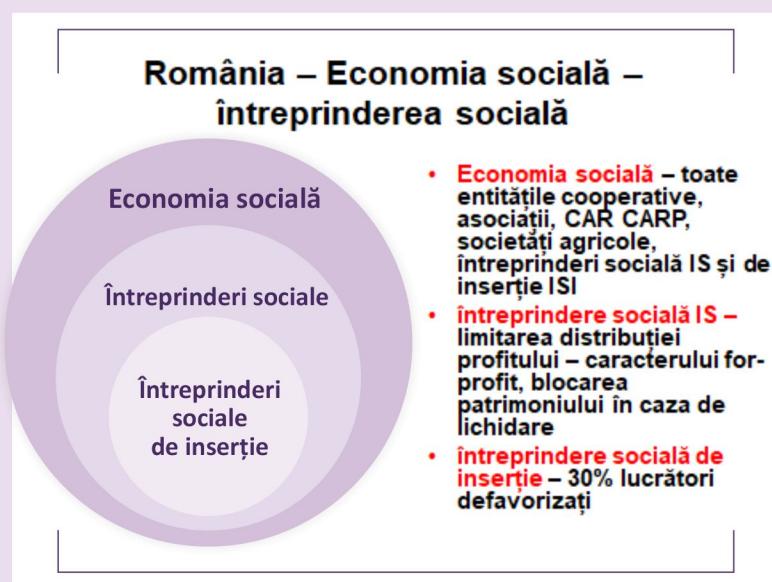
Registrul unic de evidență al întreprinderilor sociale, Agenția Națională de Ocupare a Forței de muncă – s-au analizat datele din *Secțiunea D. Date tehnice și financiare - nr. total angajați și nr. total angajați din grupuri vulnerabile*.

1. EVOLUȚIA ECONOMIEI SOCIALE ȘI A ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA, 2021

1.1 Clarificări conceptuale - Economia socială, întreprinderi de economie socială, întreprinderi sociale

Economia socială există în România de mult timp. Legea economiei sociale nr. 219 din 2015 nu a făcut decât să ofere o recunoaștere oficială acestui sector. Entitățile economiei sociale – cooperative, societăți și cooperative agricole, case de ajutor reciproc, asociații și fundații – funcționează conform unor legi cadru specifice, toate ulterior schimbărilor politice din 1989 și care, într-o oarecare măsură, au modernizat cadrul legal specific. Prin Legea economiei sociale, acestora li s-au adăugat *societățile comerciale* atestate ca întreprinderi sociale, care se angajează să respecte principiile economiei sociale și criteriile de întreprindere socială prevăzute de lege, atât prin statut cât și în practică, dar și să raporteze asupra acestui fapt.

Mai nou, există o definire și recunoaștere a sectorului economiei sociale și pe plan european. În **Comunicarea Construirea unei economii în serviciul cetățenilor – Planul de acțiune pentru economia socială**, Comisia Europeană¹ precizează că economia socială cuprinde entități care împărtășesc următoarele principii și caracteristici comune principale:

- întâietatea oamenilor, precum și a obiectivului social și/sau de mediu în raport cu profitul,
- reinvestirea majorității profiturilor și a surplusurilor pentru a desfășura activități în interesul membrilor/utilizatorilor („interesul colectiv”) sau al societății în general („interesul general”) și
- guvernanța democratică și/sau participativă.

În mod tradițional, termenul „economie socială” se referă la patru tipuri principale de entități care furnizează bunuri și servicii membrilor lor sau societății în general:

1. cooperative,
2. societăți de ajutor reciproc,
3. asociații (inclusiv organizații caritabile) și
4. fundații.

FIGURA 1: ECONOMIA SOCIALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Acestea sunt entități private, independente de autoritățile publice și cu forme juridice specifice. În prezent, și întreprinderile sociale sunt în general considerate ca făcând parte din economia socială.

Tabel 1: Legislația cadru pentru persoanele juridice parte a economiei sociale

Entități ale economiei sociale – forme legale	Legislația specifică
Societăți cooperative cu sub-tipuri de cooperative cu legislație specifică	Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperatoriei, republicată
Cooperative de credit	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adevararea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007
Cooperative agricole	Legea cooperatoriei agricole nr. 566 /2004
Societăți agricole	Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură
Asociații și fundații - ONG cu sub-tipurile	Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005
Casele de ajutor reciproc ale salariaților;	Legea nr. 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora
Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor	Legea nr. 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor
Asociații de proprietari	Legea nr. 230/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari
Obști și componsoare	Art. 95 Forme associative ale proprietarilor de păduri Codul Silvic Legea nr.46/ 2008
Alte organizații non-profit (asociații și fundații) cu activitate economică	Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005
Societăți comerciale atestate ca întreprinderi sociale	Legea 219/2015 privind economia socială, Legea 31/1990 a societăților comerciale

1.2. Dinamica entităților de economie socială din România și sectoarele lor principale de activitate

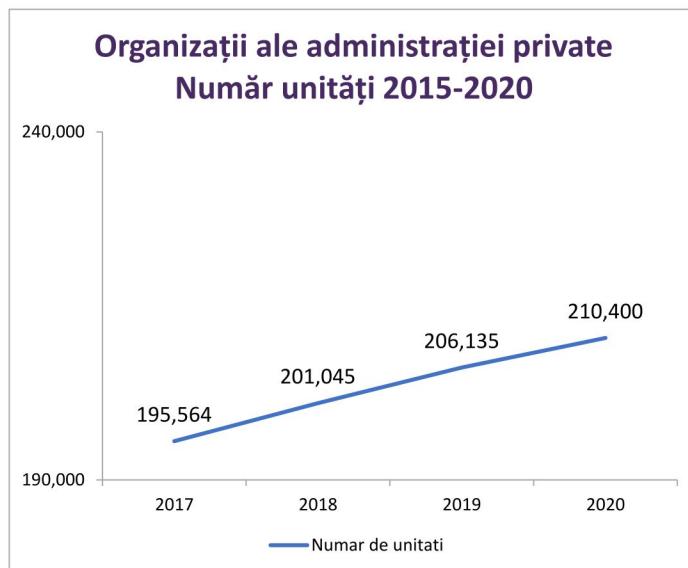
Vom folosi date ale Institutului Național de Statistică din demografia întreprinderilor pentru *organizații ale administrației private* și date INS și Eurostat pentru *categoria de întreprinderi cu alte forme juridice decât societăți comerciale și persoane fizice autorizate* – și anume: **parteneriate, cooperative și asocieri**, folosind această categorie ca proxy pentru categoria întreprinderilor de economie socială, în lipsa altor date.

Numărul organizațiilor economiei sociale crește an de an, mai ales prin înregistrarea unui număr mare de asociații și fundații.

1.2.1 Asociațiile și fundațiile

Asociațiile și fundațiile constituie cel mai numeros segment al economiei sociale din România, atât din punct de vedere numeric (89,7% din organizațiile active în anul 2009), acest sector fiind cel mai important, cât și din punct de vedere al veniturilor, activelor imobilizate sau al personalului salariat.

FIGURA 2: Organizații ale administrației private -
Număr unități 2015-2020

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Conform INS, categoria **organizații ale administrației private** cuprinde organizații neguvernamentale, fără scop patrimonial, reprezentate de asociații și fundații, sindicate, partide politice, organizații ale cultelor religioase înființate în baza Ordonanței Guvernului nr.26/2000, Legii nr.62/2011, Legii nr. 14/2003 și Legii nr.489/2006.

În anul 2020 erau 210,400 astfel de unități, cu un număr mediu de salariați de 163,620. Dintre acestea, 172,880 erau organizații neguvernamentale.

Tabel 2: Organizații ale administrației private pe tipuri după cod caen PRINCIPAL, 2020

Tip	Număr
Organizații religioase	20,743
Organizații sindicale	9,305
Organizații patronale	6,509
Organizații politice	963
Organizații neguvernamentale non-profit	172,880

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Tabel 3: Organizații neguvernamentale non-profit - Asociații și fundații, 2016 - 2020

	2016	2017	2018	2019	2020
ONG	159,179	158,753	164,263	168,503	172,880

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Tabel 4: Număr de organizații private – ONG, SUB-TIPURI - 2012-2018

Tipul organizației administrației private	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
CASE DE AJUTOR RECIPROC	5,781	5,808	5,833	5,856	5,755	5,593	5,564
ASOCIAȚII LOCATORI/PROPRIETARI	51,658	52,777	53,851	54,939	56,011	56,987	58,316
OBȘTI/COMPOSESORATE	3,120	3,172	3,218	3,249	3,256	3,206	3,201

Sursa: Institutul Național de Statistică, Baza de date Tempo (prelucrarea autoarei)

Numărul mediu de salariați reprezintă o medie aritmetică simplă (calculată prin împărțirea sumei efectivelor zilnice de salariați din anul respectiv la numărul total al zilelor calendaristice) a celor care au deținut contract de muncă și au primit remunerații sub formă de salarii.

Asociațiile și fundațiile, entități ce aparțin economiei sociale au avut în anul 2020 un număr de 112,656 salariați.

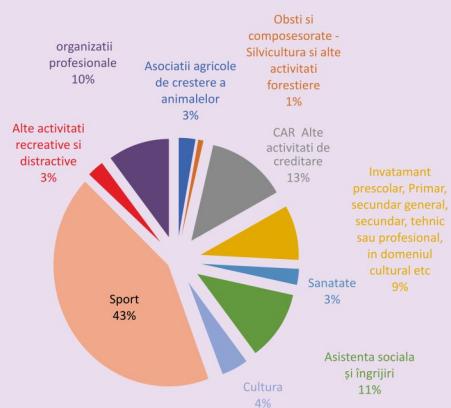
Tabel 5: Organizații ale administrației private pe tipuri – număr mediu de salariați – 2020

Tipuri de organizații	Numărul mediu de salariați 2020
Organizații religioase	46,882
Organizații politice	570
Organizații sindicale ale salariaților	1,895
Organizații patronale	1,617
Organizații neguvernamentale non-profit asociații și fundații	112,656
Total	163,620

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

**FIGURA 3: ORGANIZAȚII NEGUVERNAMENTALE NON-PROFIT PE ACTIVITĂȚI ALE ECONOMIEI NAȚIONALE,
PRINCIPALELE SECTOARE CAEN 2020 - NUMĂR UNITĂȚI (%)**

Organizații neguvernamentale non-profit pe activități ale economiei naționale, principalele sectoare CAEN 2020 - număr unități (%)

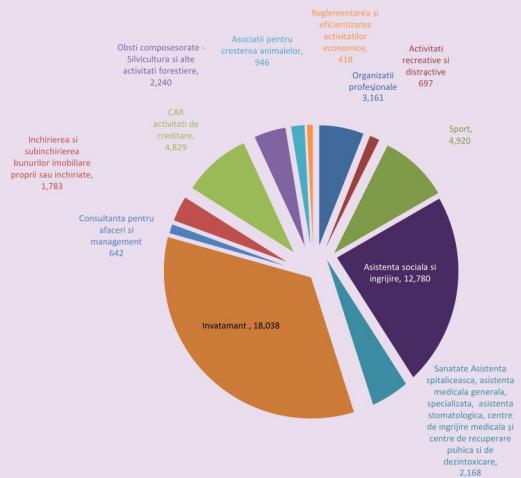

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Analiza s-a făcut pe 38.372 de organizații pe coduri CAEN în care numărul de organizații era mai mare de 200, în condițiile în care 130.628 de organizații au declarat cod CAEN 9499 - Activități ale altor organizații n.c.a.

**FIGURA 4: ORGANIZAȚII NEGUVERNAMENTALE NON-PROFIT -
NUMĂR MEDIU DE SALARIAȚI,
PRINCIPALELE SECTOARE DE ACTIVITATE CAEN – 2020**

Organizații neguveramentale non-profit - număr mediu de salariați, principalele sectoare de activitate CAEN - 2020

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

NB. Analiza s-a făcut pe sectoare /organizații cu coduri CAEN în care numărul total de salariați era mai mare de 300, în condițiile în care 54.031 salariați lucrează în organizații care au declarat cod CAEN 9499 Activități ale altor organizații n.c.a. Suma numărului de salariați din principalele sectoare reprezentate în fig. este 52.622.

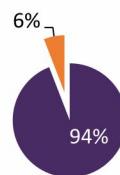
● Impactul asociațiilor și fundațiilor pe domenii de activitate

Asociațiile și fundațiile din România oferă:

- 6% din locurile din grădinițe
- 4% din locurile din învățământul preuniversitar din România
- 12% din învățământul universitar

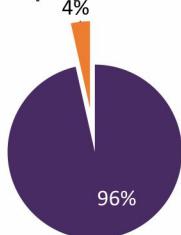
**FIGURA 5: IMPACT SOCIAL ECONOMIE SOCIALĂ -
ASOCIAȚII ȘI FUNDAȚII ASUPRA DOMENIULUI DE
ACTIVITATE ÎNVĂȚĂMÂNT**

**Copii înscriși în grădinițe pe
forma de proprietate - 2020**

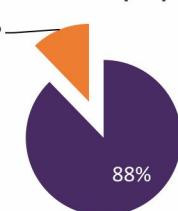
- Copii inscriși în grădinițe Proprietate publică
- Copii inscriși în grădinițe Proprietate privată

**Elevi înscriși în învățământul preuniversitar
pe forme de proprietate - 2020**

- Elevi inscriși în invatamantul preuniversitar Proprietate publică
- Elevi inscriși în invatamantul preuniversitar Proprietate privată

**Studenti și cursanți înscriși în învățământul
universitar pe forma de proprietate - 2020**

- Studenti și cursanti inscriși în invatamantul universitar Proprietate publică
- Studenti și cursanti inscriși în invatamantul universitar Proprietate privată non-profit

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Asociațiile și fundațiile din România oferă:

- 24% din locurile din cantinele sociale
- Deservesc 28% dintre beneficiarii cantinelor sociale

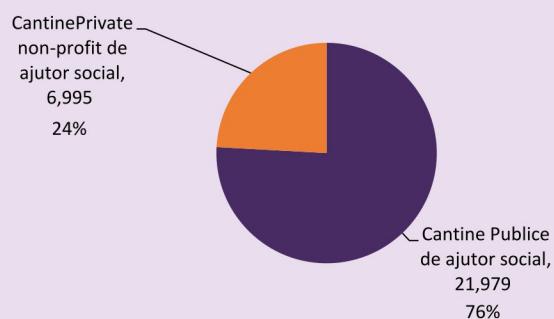
Cantine de ajutor social, 1 ianuarie - 31 decembrie 2017

Unități, capacitate, cheltuieli de funcționare	Unitate de măsură	Publice de ajutor social	Private de ajutor social
Cantine publice - număr unități	Număr	90	70
Cantine publice – capacitate (locuri)	Locuri	21,979	6,995
Cantine publice -număr mediu zilnic de beneficiari	Număr persoane	11,981	4,656
Rata ocupare %	%	54.5	66.6
Număr cereri în așteptare	Număr	136	206
Cheltuieli de funcționare: Total	Lei	87,725,998	20,336,018
Cost mediu pe beneficiar pe an	Lei	7,322	4,368
Buget local	Lei	85,876,817	5,601,276
Contribuții beneficiari	Lei	1,458,789	790,584
Fonduri proprii, sponsorizări, alte surse	Lei	390,392	13,944,158

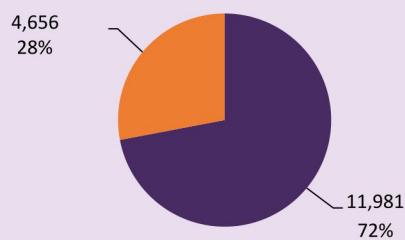
Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

FIGURA 5: IMPACT SOCIAL ECONOMIE SOCIALĂ – CANTINE SOCIALE

Cantine sociale pe tipuri public - privat - capacitate (nr. de locuri)

Cantine sociale pe tipuri public - privat - număr mediu zilnic de beneficiari

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

1.2.2 Casele de ajutor reciproc, cooperativele de credit și incluziunea financiară

Casa de Ajutor Reciproc este o instituție financiară nebancară, fără scop patrimonial, organizată în vederea sprijinirii și întrajutorării financiare a membrilor asociați. Conform definițiilor utilizate la nivel european, entitățile de tip Case de Ajutor Reciproc se încadrează în domeniul sprijinului mutual financiar, rolul lor fiind de a preveni excluziunea financiară. Excluziunea financiară desemnează “procesul prin care oamenii întâmpină dificultăți în accesarea și/sau utilizarea celor servicii și produse financiare ale pieței dominante care corespund nevoilor lor și le permit să ducă o viață socială normală în societatea din care fac parte” (Réseau Financement Alternatif, p.9).

România se confruntă cu **excluziunea financiară**. Conform unei analize a Băncii Mondiale², acest fapt este rezultatul unei rețele reduse de sucursale bancare (și în scădere), în special în zonele rurale. Deși recenta lege care introduce taxe zero reprezintă aproximativ 50% din populație și poate spori inclusiunea, aceasta poate avea, de asemenea, efecte negative, cum ar fi dobânzi și comisioane mai mari pentru alți clienți sau accelerarea retragerii băncilor din zonele rurale. Îmbunătățirea inclusiunii financiare necesită soluții mai ample, măsuri care să susțină cooperativele de credit și casele de ajutor reciproc, pentru a se extinde și a oferi mai multe servicii financiare, consolidând în același timp supravegherea acestora. Sunt necesare de asemenea adoptarea unor mecanisme de stimulare pentru a accelera extinderea soluțiilor de finanțare digitală și promovarea inclusiunii financiare și a alfabetizării, precum și mecanisme eficiente de protecție a consumatorilor.

Serviciile financiare pot ajuta la stimularea dezvoltării. Ele ajută oamenii să scape de sărăcie facilitând investițiile în sănătate, educație și afaceri și facilitează gestionarea situațiilor de urgență financiare, cum ar fi pierderea locurilor de muncă sau eșecul recoltei, care pot împinge familiile în sărăcie. Mulți oameni săraci nu au acces la servicii financiare care pot îndeplini aceste funcții, cum ar fi conturile bancare și plățile digitale. În schimb, se bazează pe numerar, care poate fi nesigur și greu de gestionat. Banca Mondială a făcut ca o prioritate cheie să promoveze inclusiunea financiară — accesul și utilizarea serviciilor financiare formale.³

Un cont oferă oamenilor un instrument financiar important, o modalitate sigură de a păstra bani și de a construi economii pentru viitor. De asemenea, acestea facilitează plata facturilor, accesarea creditului, efectuarea de achiziții și trimiterea sau primirea remitențelor. Prin urmare, existența unui cont este utilizată de Banca Mondială și de alții ca indicator al inclusiunii financiare.⁴

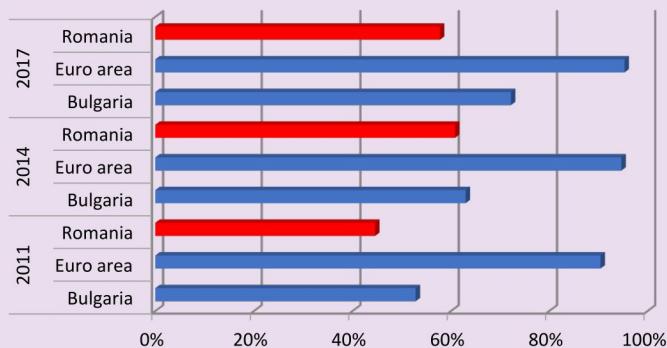
² FINANCIAL SECTOR ASSESSMENT ROMANIA JULY 2018 A joint World Bank-IMF Financial Sector Assessment Program (FSAP) mission report

³ The 2017 Global Findex database Report

⁴ Idem

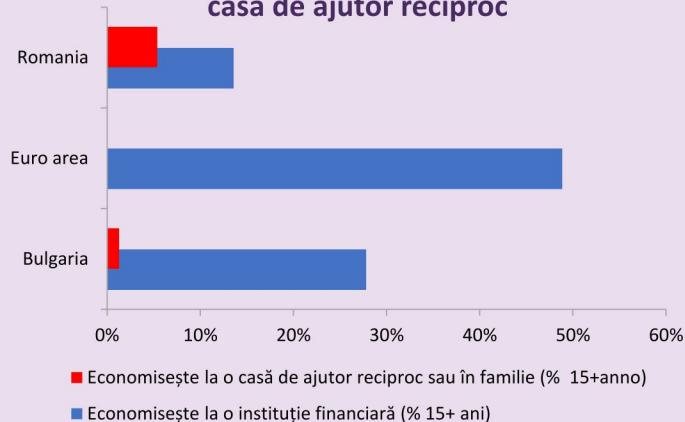

**Deținători de conturi la instituții
financiare (% 15+ ani) 2011 - 2017**
Romania, Bulgaria zona Euro

Sursa Baza de date Global Findex 2017 –prelucrarea autoarei

**Economisirea la o instituție financiară sau
casă de ajutor reciproc**

Sursa Baza de date Global Findex 2017 –prelucrarea autoarei
(saving club = casa de ajutor reciproc)

În România, Casele de Ajutor Reciproc funcționează în baza a două legi distincte: una pentru salariați și alta pentru pensionari, respectiv Legea 122/1996 privind regimul juridic al caselor de ajutor reciproc ale salariaților și al uniunilor acestora, republicată în Monitorul Oficial 261 din 22.04.2009, și Legea nr 540/2002 privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor.⁵

În conformitate cu Legea nr.93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, acestea sunt instituții financiare nebancare înscrise în Registrul de evidență și care nu sunt supuse monitorizării sau supravegherii prudentiale a Băncii Naționale a României, ci au un regim de auto-supraveghere prin intermediul uniunilor proprii.

La data de 29.04.2022 figurau în Registrul de evidență al Băncii Naționale a României 2506 de entități Case de ajutor reciproc active. Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România (U.N.C.A.R.S.R.) este organizația națională autorizată care este răspunzătoare de menținerea și dezvoltarea sistemului solid și sigur al caselor de ajutor reciproc ale salariaților – instituții financiare nebancare. U.N.C.A.R.S.R. are afiliate 38 de uniuni teritoriale, care cuprindeau 1146 case de ajutor reciproc ale salariaților – instituții financiare nebancare la data de 30 iunie 2020.

Conform Băncii Mondiale,⁶ casele de ajutor reciproc joacă un rol important de **inclusiune financiară**, care ar putea fi consolidat în continuare, combinat cu o supraveghere mai strictă. Accesul la servicii financiare este susținut de aproximativ 3000 de case de ajutor reciproc care deservesc lucrătorii (aproximativ 1,2 milioane de membri dintr-un total estimat la patru-cinci milioane) și pensionari (aproximativ 1,4 milioane de membri dintr-un total estimat de cinci milioane). Acestea sunt instituții finanțate din fondurile sociale ale membrilor (contribuțiile lunare ale membrilor) și oferă în principal împrumuturi mici, pe termen scurt, persoanelor fizice. Spre deosebire de alte țări est-europene unde caselor de ajutor reciproc li se permite să mobilizeze depozite de la membrii lor, cum se întâmplă de exemplu în Polonia, caselor de ajutor reciproc din România nu li se permite acest lucru și nici nu sunt supravegheate de BNR; de fapt, nu sunt supravegheate de nicio autoritate externă. Limitările legale privind sursele de finanțare, domeniul de aplicare al serviciilor financiare și tipul de membri reduc semnificativ capacitatea de operare a caselor de ajutor reciproc.

Casele de ajutor reciproc sunt active și în domeniul micro-finanțării. În cadrul juridic actual din România nu există o definiție specifică a **microcrediteurilor sau a microfinanțării**, dar operează definiția UE conform căreia "microfinanțarea" include garanții, microcredite / micro-împrumuturi, împreună cu servicii de înființare și dezvoltare a afacerilor însoțitoare, furnizate sub formă de consiliere individuală, formare și orientare, extinsă la persoanele fizice și micro-întreprinderile care întâmpină dificultăți în accesarea serviciilor financiare, în scopuri profesionale și/sau pentru finanțarea activităților generatoare de venituri. Definiția operează și în cadrul Fondului Social European Plus (FSE +), care va continua programele actuale de microfinanțare în următoarea perioadă de programare, 2020-2027 și se referă la o valoare maximă a creditului de până la 50.000 de euro.⁷

⁶ FINANCIAL SECTOR ASSESSMENT ROMANIA JULY 2018 A joint World Bank-IMF Financial Sector Assessment Program (FSAP) mission report

⁷ Benchmarking Microfinance in Romania 2019-2020 - A report of the Romanian MicroFinance Association

Sectorul cooperatist și cel al caselor de ajutor reciproc înregistrează creșteri modeste ca număr de organizații, singurul cu o dinamică superioară fiind sectorul cooperativelor agricole. În domeniul **serviciilor financiare și finanțare bancare** în care acționează cooperativele de credit, băncile cooperatiste și casele de ajutor reciproc, această evoluție se datorează în principal unei strategii de consolidare prin fuziuni de organizații – care reduce numărul de organizații, dar consolidează activele și capacitatele organizaționale ale acestora de a acționa pe o piață cu reglementări de operare și bonitate în creștere. Cooperativele meșteșugărești și de consum sunt ca număr de organizații într-un proces mai degrabă de stagnare.

1.3. Indicatori statistici - Întreprinderi active alte forme juridice

Planul European de acțiune pentru economia socială adoptat de Comisia Europeană în decembrie 2021 atrage atenția că diversitatea formelor de întreprinderi din economia socială contribuie la diversitatea formelor de întreprinderi din Europa, promovând o gamă mai largă de opțiuni pentru consumatori și o calitate mai bună a produselor/serviciilor.⁸

Conform Institutului Național de Statistică / Eurostat, *Întreprinderea activă* reprezintă entitatea care, din punct de vedere economic, este activă în perioada de observare, respectiv realizează bunuri sau servicii, înregistrează cheltuieli și întocmește bilanț contabil.

Numărul de *întreprinderi care au alte forme juridice decât cea de societate comercială* respectiv *persoană fizică autorizată* este în continuă scădere în România. Acest lucru arată o lipsă de cunoaștere privind posibilitatea de organizare a întreprinderii și în alte forme juridice, cum ar fi cea de cooperativă sau de organizație fără scop patrimonial cu activitate economică, precum și un cadru de politici publice și administrativ și proceduri de înregistrare și funcționare care nu sprijină diversitatea formelor antreprenoriale.

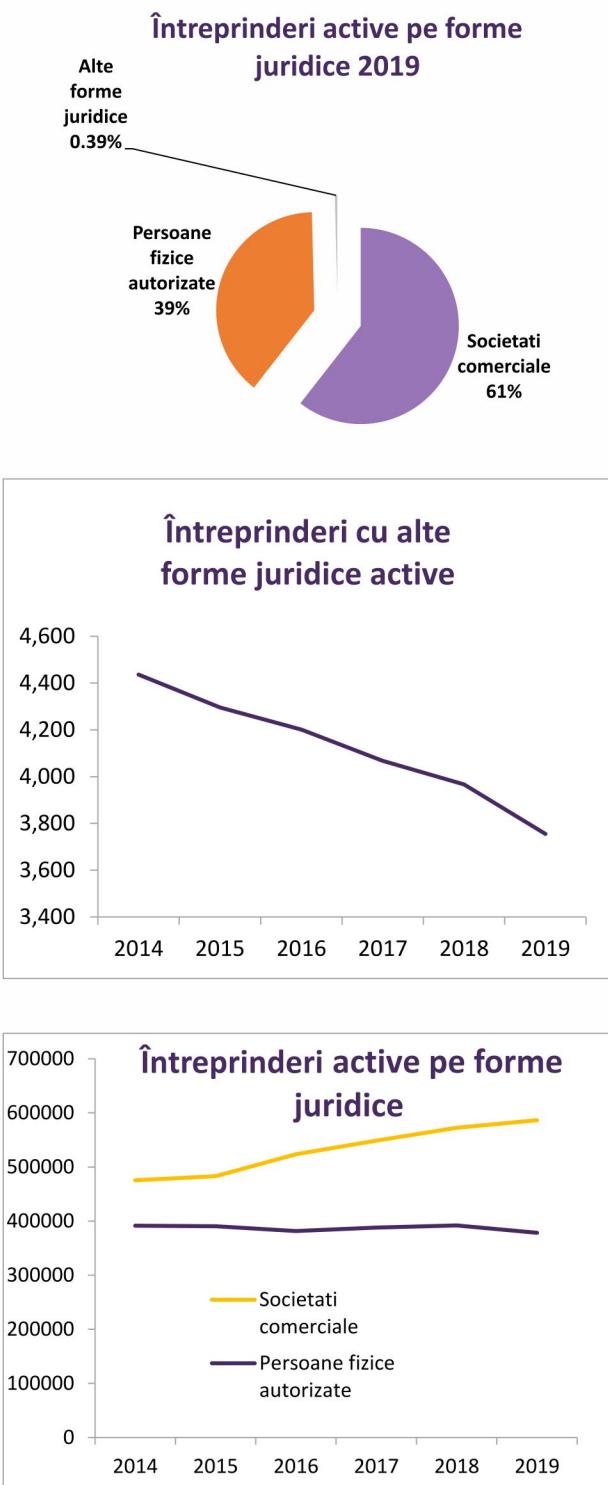
Întreprinderi active pe forme juridice

Forme juridice	Ani					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	UM: Număr					
Total	871,264	877,788	909,546	940,563	968,659	968,664
Societăți comerciale	475,482	483,122	523,691	548,605	572,678	586,491
Persoane fizice autorizate	391,346	390,370	381,654	387,891	392,014	378,418
Alte forme juridice	4,436	4,296	4,201	4,067	3,967	3,755

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

⁸ Comunicarea Comisiei Europene Construirea unei economii în serviciul cetățenilor – un plan de acțiune pentru economia socială

FIGURA 6: ÎNTREPRENDERI ACTIVE PE FORME JURIDICE ÎN ROMÂNIA 2019

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

FIGURA 7: Număr întreprinderi nou create pe forme juridice - societăți comerciale, PFA 2008-2018

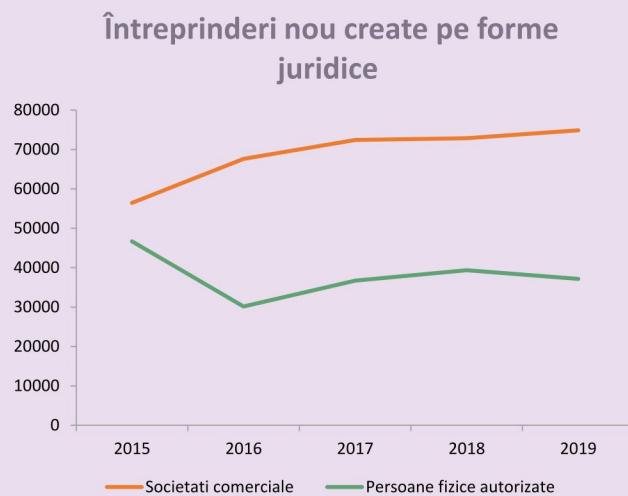
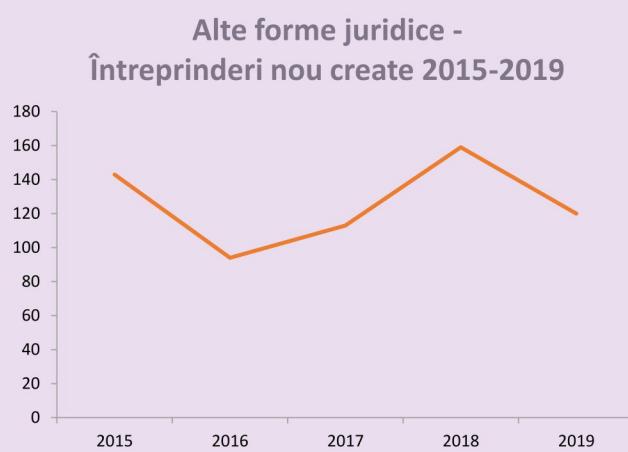

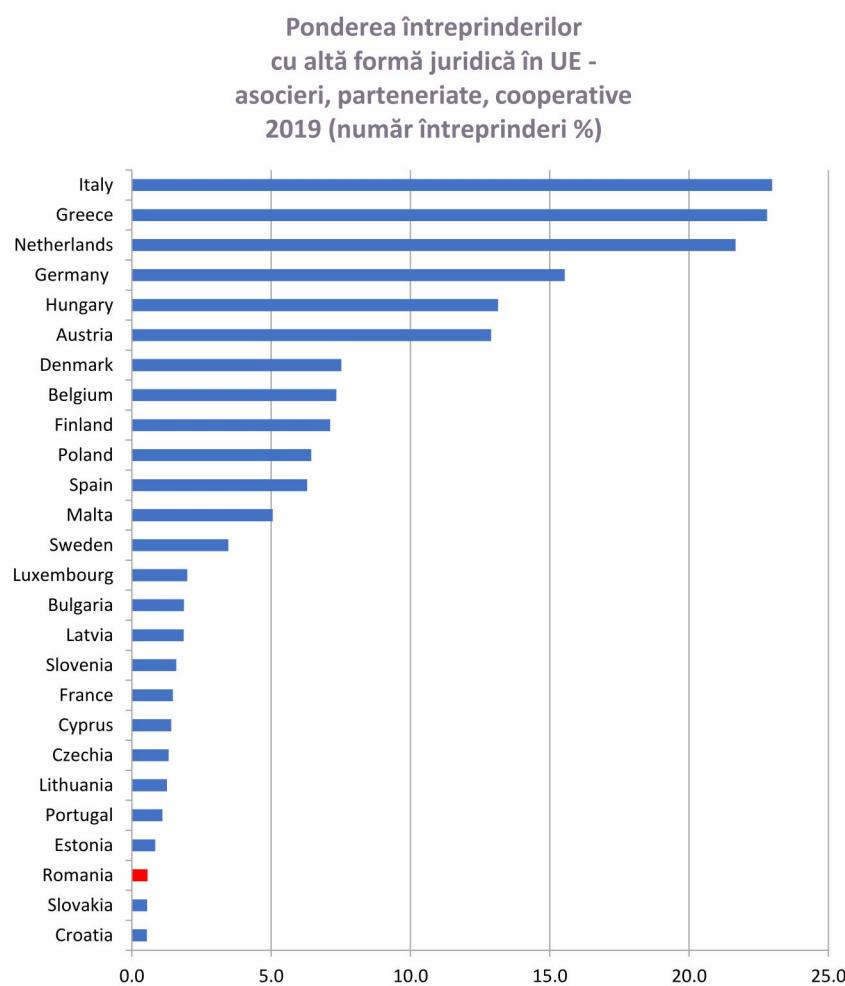
FIGURA 8: Număr întreprinderi nou create – alte forme juridice parteneriate, cooperative, ASOCIERI 2008-2018

Sursa: Institutul Național de Statistică – baza de date Tempo online (prelucrarea autoarei)

Cu 3755 de întreprinderi în aceste alte forme juridice și cu o pondere de 0,6%, România este, alături de Slovacia și Croația, pe unul dintre ultimele loc în Uniunea Europeană din punctul de vedere al ponderii întreprinderilor cu altă formă juridică - parteneriate, asocieri, cooperative - în totalul întreprinderilor active și pe ultimul loc ca număr de locuri de muncă în acest sector. Se constată că această pondere este în general mică în noile state membre UE, care se confruntă cu un declin accelerat al sectorului cooperativist, excepție făcând Ungaria, Bulgaria și Polonia. De asemenea, se constată că această pondere este foarte mare în țările cu economie socială puternică.

**FIGURA 9: Ponderea întreprinderilor cu altă formă juridică -
parteneriate, cooperative,
asociații UE – 2019 (%)**

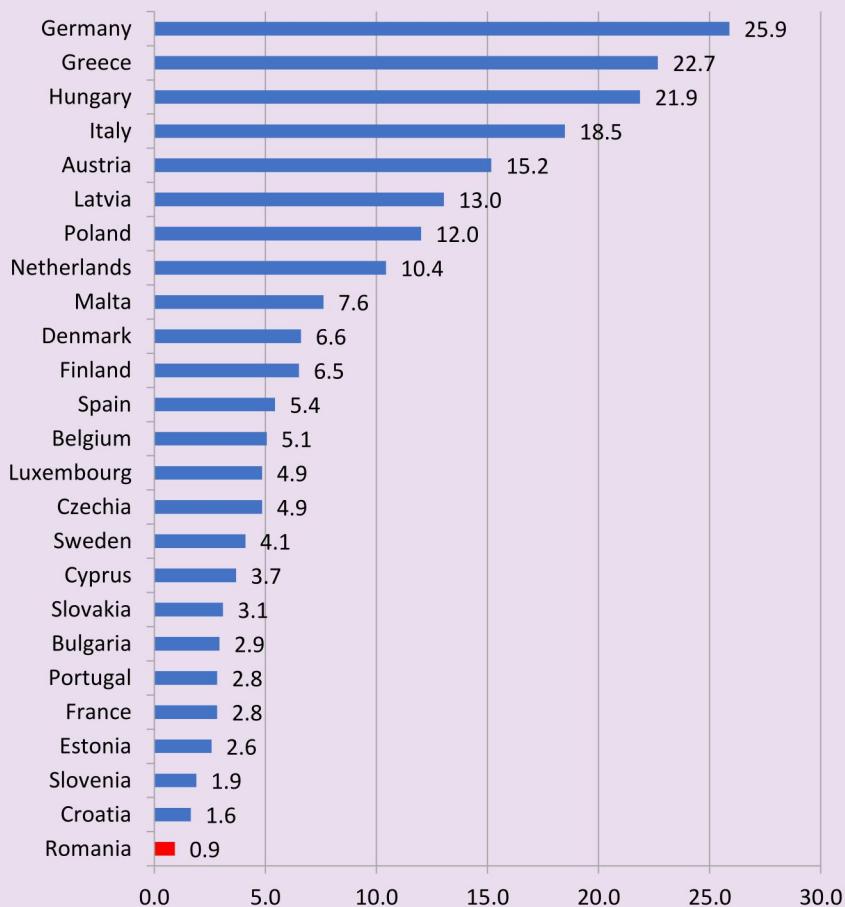

Sursa: Eurostat Business Demography by Legal Form (prelucrarea autoarei)

România, cu 37,391 de salariați în sectorul cooperatist și al altor forme juridice, este țara cu cea mai mică pondere a lucrătorilor în acest sector, de doar 0,9%.

**Ponderea întreprinderilor
cu altă formă juridică în UE -
asocieri, parteneriate, cooperative
2019 (personal angajat % în total personal
angajat întreprinderi)**

Aceste statistici reflectă cooperativele, care sunt doar o parte din sectorul economiei sociale.

Pe de altă parte, societățile comerciale deținute de entități de economie socială și care, conform CIRIEC aparțin economiei sociale, se regăsesc în statisticile referitoare la societățile comerciale.

1.4. Dinamica indicatorilor economici principali ai economiei sociale – date agregate

● Ocuparea în economia socială

Ocuparea forței de muncă în economia socială poate avea în vedere următoarele aspecte:

- Ocuparea în toate sectoarele / tipurile de întreprinderi ale economiei sociale, reprezentarea economiei sociale ca angajator, reprezentarea în rândul patronatelor/angajatorilor a acestui sector în ansamblu
- Ocuparea în cooperativele de lucrători, un tip specific de întreprinderi de economie socială

Orice categorie de profesioniști, atât din sectoarele industrie cât și din servicii, se pot asocia în cooperative de lucrători care permit eficientizarea unor diverse categorii de costuri, mai ales a celor legate de relațiile de muncă în multe domenii de activitate caracterizate de instabilitate / sezonalitate - ex.construcții, și condiții pentru munca la negru, artiști, artizani, alți liber profesioniști.

În cooperativele industriale și de servicii, cunoscute sub denumirea de "cooperative de lucrători", relația specifică a lucrătorilor cu proprietarii întreprinderii este caracterizată de gestionare democratică și este elementul prin care flexibilitatea și securitatea forței de muncă se realizează în mod natural. Lucrătorii sunt implicați în deciziile din întreprindere și sunt responsabili pentru alegerile pe care le fac. În același timp, condițiile de muncă de care se bucură sunt în general similare sau mai ridicate decât în alte tipuri de întreprinderi, iar locurile de muncă sunt, în general, mai sigure. Astfel, dreptul de proprietate al lucrătorilor practicat în cooperativele de lucrători și sociale, precum și în alte tipuri de întreprinderi deținute de angajați, oferă o soluție pentru a echilibra ecuația securitate / flexibilitate. Într-adevăr, este cunoscut faptul că productivitatea și competitivitatea, necesare pentru ocuparea durabilă a forței de muncă, sunt influențate de

participarea lucrătorilor atât financiară - pentru cei motivați extrinsec, cât și la luarea deciziilor - pentru cei motivați intrinsec.

Politica privind ocuparea în cooperative – mai specific cooperative de lucrători – poate fi de asemenea asociată politicii legate de participarea lucrătorilor la luarea deciziilor din întreprindere, la împărțirea beneficiilor, sau drepturile lucrătorilor în cazul întreprinderilor falimentare sau fără succesor la proprietate și altele mai recente, cum sunt întreprinderile de platformă. Numărul de locuri de muncă din economia socială are o evoluție bună în perioada studiată.

Pe de alta parte, după cum se poate observa în tabelul 6, dinamica ocupării în activitatea economică în sectorul asociațiilor și fundațiilor (cele care practic respectă cel puțin trei dintre criteriile de atestare principale din legea economiei sociale: cel al misiunii sociale, al non-distributivității excedentelor / profitului și al transmiterii patrimoniului în caz de lichidare), aceasta este mult mai redusă decât în ansamblul sectorului non-profit, o explicație fiind regimul fiscal descurajant – excedentele rezultante din această activitate fiind impozitate cu aceeași cotă cu cea a societăților comerciale peste un plafon mic de 15.000 Euro echivalent.

**Tabel 6: OCUPAREA ÎN ÎNTREPRINDERI
CU ALTĂ FORMĂ JURIDICĂ - PARTENERIAȚE, COOPERATIVE,
ASOCIERI ROMÂNIA 2010-2017**

Anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Întreprinderi active - număr	3,554	3,212	2,991	2,966	2,768	2,581	2,508	2,581
Întreprinderi nou create - număr	51	23	29	51	31	81	63	69
Întreprinderi desființate - număr	194	152	151	5,878	191	183	240	237
Numărul mediu al persoanelor angajate	47,061	45,014	46,290	47,294	44,933	44,491	44,080	42,373

Sursa: Eurostat Business Demography (prelucrarea autoarei)

După cum se poate vedea, numărul de întreprinderi care au alte forme juridice decât societăți comerciale și persoane fizice autorizate este în continuă scădere. Acest declin se datorează cel mai probabil declinului cooperativelor, această formă juridică fiind din ce în ce mai puțin cunoscută.

1.5. Evoluția sectorului emergent al întreprinderilor sociale atestate

● Dinamica de atestare a întreprinderilor sociale și de inserție

În România până în martie 2022 se atestaseră ca întreprinderi sociale 2596 de întreprinderi. Ritmul atestărilor ca întreprindere socială este prezentat în tabelul 7.

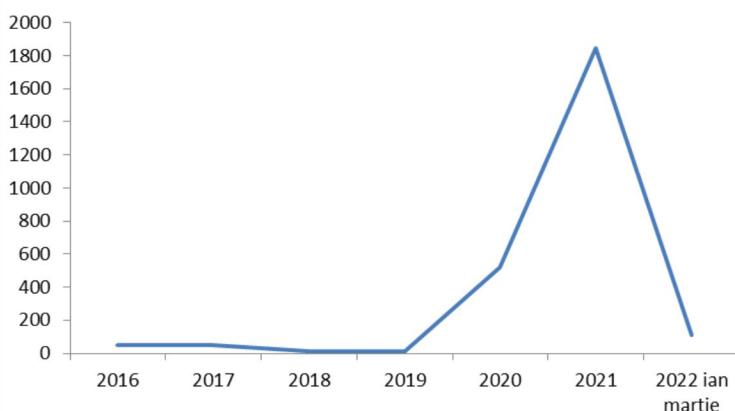
**Tabel 7: NUMĂR ÎNTREPRINDERI SOCIALE
ATESTATE ÎN ROMÂNIA PE ANI, 2016-2021**

Anul	Număr întreprinderi sociale nou atestate pe ani	Număr întreprinderi sociale de inserție certificate pe ani
2016	48	2
2017	51	7
2018	14	4
2019	14	3
2020	519	12
2021 (ianuarie-martie)	996	111
2021 (aprilie-decembrie)	1518	
	(Total 2021 2514)	
2022 (ianuarie-martie)	108	

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2021

FIGURA 10: NUMĂR ÎNTREPRINDERI SOCIALE ATESTATE 2016-2022

**NUMĂR ÎNTREPRINDERI SOCIALE NOU ATESTATE
PE ANI 2016 - MARTIE 2022**

Implementare POCU 2014 - 2020 economie socială

— Număr întreprinderi sociale nou atestate pe ani - intervale

Sursa: Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale ANOFM, 31 martie 2022

De notat că multe persoane juridice care s-au atestat ca întreprinderi *erau în existență la adoptarea legii* – 49 dintre ele erau înființate înainte de anul 2015. De asemenea, de notat *numărul mare de întreprinderi create* în anii 2020-2021, cel mai probabil cu finanțare POCU, care a avut ca și condiție de finanțare atestarea ca întreprindere socială.

Se constată că cele mai multe întreprinderi se atestă în perioadele în care sunt finanțări europene – 2019-2021. Putem spune că atestarea întreprinderilor funcționează în strânsă relație cu finanțările europene, aceasta fiind singura sa funcție practică, după cum vom vedea în continuare.

Din acest motiv – și pentru că finanțările europene au fost acordate numai pentru înființarea de start-upuri și nu dezvoltare de întreprinderi sociale – se consideră de multe ori că întreprinderile sociale sunt entități nou create în acest scop, și cu această formă de întreprindere. Această percepție este complet eronată, întrucât legea oferă doar recunoaștere întreprinderilor cu acest caracter, ele putând opera și respecta în practică atât valorile și principiile economiei sociale, cât și criteriile expuse de operare din lege, fără a alege să obțină un atestat în acest sens de la ANOFM.

● Forma juridică a întreprinderilor atestate și numărul de locuri de muncă după categoria de persoană juridică

Întreprinderile sociale atestate sunt în proporție de 87% înregistrate sub forma juridică de societate comercială. Ponderea societăților comerciale ca formă juridică a scăzut ușor din martie 2021, când ajunse la 88%.

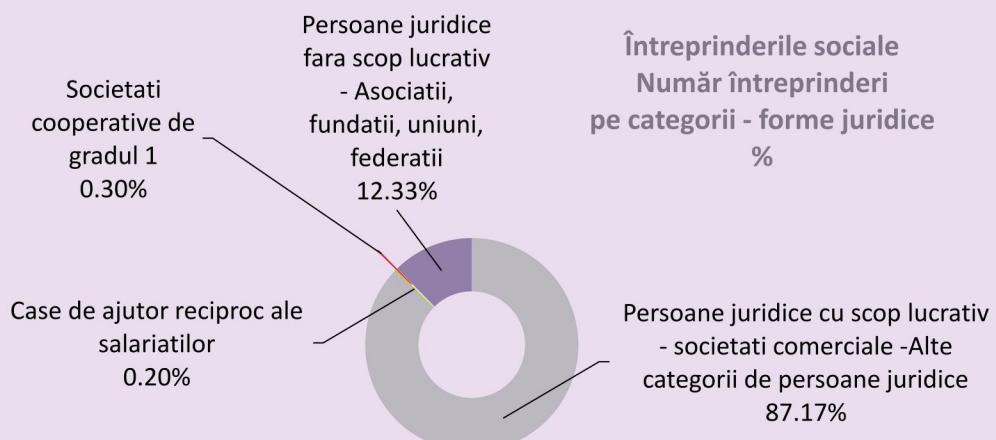
Tabel 8: ÎNTREPRINDERILE SOCIALE PE FORME JURDICE – NUMĂR DE ANGAJAȚI ȘI ANGAJAȚI VULNERABILI

Categorie întreprindere socială	Număr întreprinderi	Nr total angajați	Nr. angajați din grupuri vulnerabile	Media nr de lucrători / întreprindere socială
Persoane juridice cu scop lucrativ - societăți comerciale -Alte categorii de persoane juridice	2,595	1,118	315	0.43
Case de ajutor reciproc ale salariaților	6	105		17.50
Societăți cooperative de gradul 1	9	28		3.11
Persoane juridice fără scop lucrativ - Asociații, fundații, uniuni, federării	367	431	105	1.17

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2022 (prelucrarea autoarei)

Urmează formele de organizare fără scop lucrativ – asociații, fundații, uniuni și federării cu 12,3%, cu celelalte forme juridice societate cooperative, casă de ajutor reciproc sub 1%.

FIGURA 11: ÎNTREPRINDERI SOCIALE ATESTATE DUPĂ CATEGORIA DE PERSONA JURIDICĂ – MARTIE 2022 – NUMĂR ÎNTREPRINDERI %

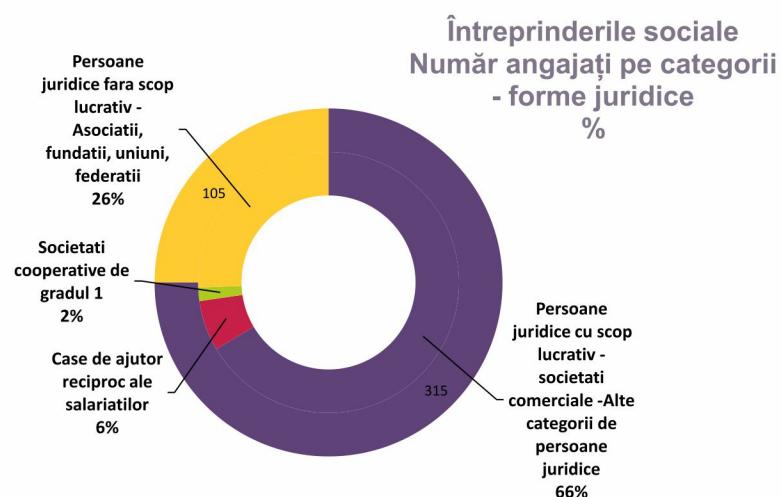

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2022 (prelucrarea autoarei)

Cu 12,3%, sectorul non-profit asigură 26% dintre locurile de muncă din sectorul întreprinderilor sociale și, cum am demonstrat mai sus, cele mai sustenabile. De asemenea,

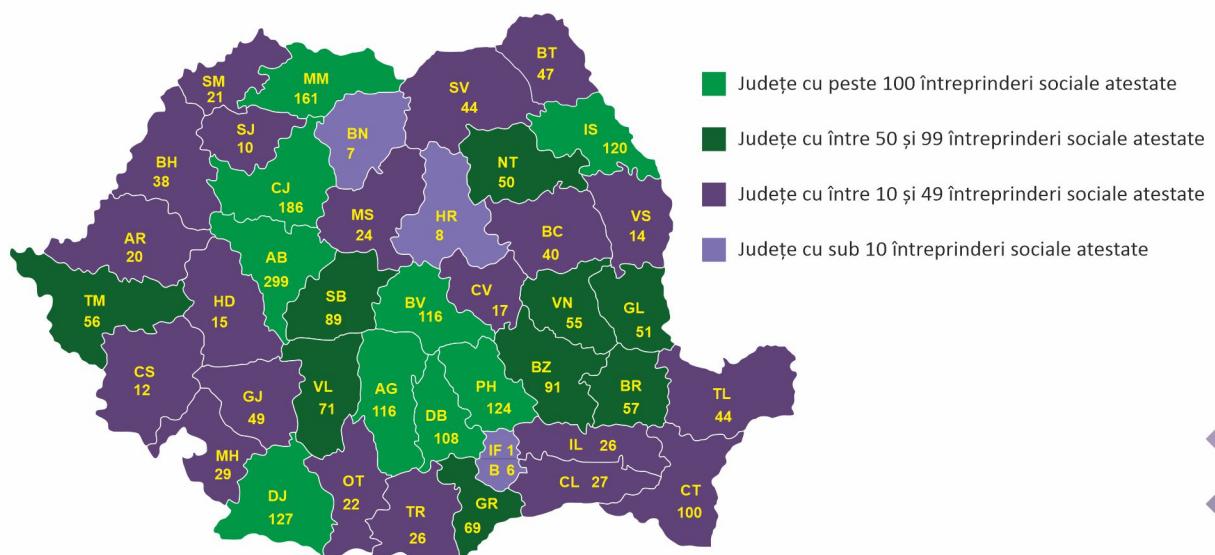
doar 6 case de ajutor reciproc care au cerut atestat aduc 6% din locurile de muncă ale întregului sector.

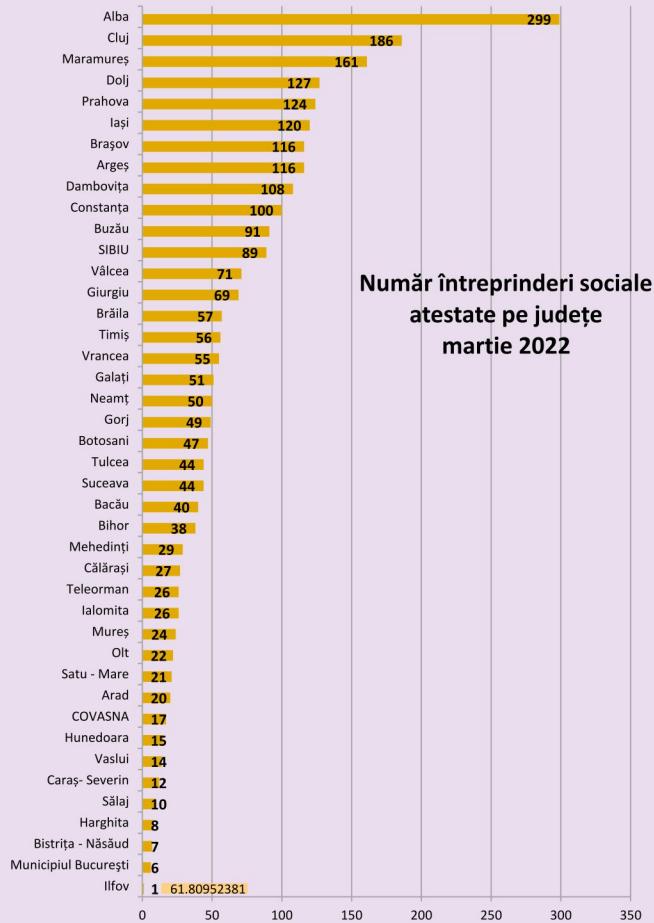
FIGURA 12: ÎNTREPRENDERI SOCIALE ATESTATE DUPĂ CATEGORIA DE PERSOANĂ JURIDICĂ – MARTIE 2022 – NUMĂR ANGAJAȚI % ȘI NUMĂR ANGAJAȚI DIN GRUPURI VULNERABILE

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2022 (prelucrarea autoarei)

FIGURA 13: NUMĂR DE ÎNTREPRENDERI SOCIALE ATESTATE PE JUDEȚE

Alba	299	Județe cu peste 100 de întreprinderi sociale atestate
Cluj	186	
Maramureș	161	
Dolj	127	
Prahova	124	
Iași	120	
Argeș	116	
Brașov	116	
Dâmbovița	108	
Constanța	100	Județe cu 50 și peste întreprinderi sociale atestate
Buzău	91	
SIBIU	89	
Vâlcea	71	
Giurgiu	69	
Brăila	57	
Timiș	56	
Vrancea	55	
Galați	51	
Neamț	50	
Gorj	49	Județe cu între 10 - 49 întreprinderi
Botoșani	47	
Suceava	44	
Tulcea	44	
Bacău	40	
Bihor	38	
Mehedinți	29	
Călărași	27	
Ialomița	26	
Teleorman	26	
Mureș	24	
Olt	22	
Satu - Mare	21	
Arad	20	
COVASNA	17	
Hunedoara	15	
Vaslui	14	
Caraș- Severin	12	
Sălaj	10	
Harghita	8	Județe cu sub 10 întreprinderi sociale atestate
Bistrița - Năsăud	7	
Municipiul București	6	
Ilfov	1	

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate – ANOFM, martie 2022

În toate județele din România există cel puțin o întreprindere socială atestată, media națională fiind de 49 de întreprinderi pe județ, în creștere majoră față de martie 2021, când era de 35. Numărul de întreprinderi sociale dintr-un județ variază de la 1 (în județul Ilfov, care nu a fost eligibil pentru fondurile europene destinate întreprinderilor sociale) și 299. Cea mai mare densitate (299) se înregistrează în județul Alba – în creștere de la 229 în aceeași perioadă a anului trecut, urmat de Cluj cu 186 întreprinderi sociale atestate și Maramureș cu 161. Primele trei județe ca număr de întreprinderi sociale se situează toate în zone din Vestul sau Centrul țării.

Județele cu un număr mare de întreprinderi sociale atestate sunt cele caracterizate de pre-existența unui sector puternic și inovativ al serviciilor sociale.

1.6. Măsurile de sprijin pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție – înregistrate în Registrul Întreprinderilor Sociale ANOFM

Sprajinul din partea statului pentru întreprinderile sociale este extrem de redus. După cum se poate observa din tabelul 6, doar 102⁹ din cele 2,596 întreprinderi sociale atestate, adică 0,079% primesc vreo formă de sprijin, cele mai multe dintre acestea primind sprijin în promovarea produselor. Astfel, nici una din întreprinderile sociale de inserție nu beneficiază, de exemplu, de măsurile de subvenționare a locurilor de muncă pentru angajați, în condițiile în care acestea chiar angajează lucrători din grupuri defavorizate.

O singură autoritate publică locală este menționată ca sprijinind întreprinderile și anume Consiliul Județean Sibiu. În evidențele Registrului Național, o singură agenție județeană a consemnat și sprijinul din programele cu fonduri europene.

Tabel 9: FORME DE SPRIJIN DE CARE BENEFICIAZĂ ANGAJATORUL / ÎNTREPRINDERE SOCIALĂ - NUMĂR DE ÎNTREPRINDERI CARE BENEFICIAZĂ – MARTIE 2022

FORME DE SPRIJIN DE CARE BENEFICIAZĂ ANGAJATORUL – întreprindere socială	Număr de întreprinderi care beneficiază
Programul pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor din sfera economiei sociale - Programele naționale destinate finanțării întreprinderilor mici și mijlocii care se derulează de către autoritatea publică centrală cu atribuții în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii	1
Fonduri europene	96
Măsurile de sprijin de natură ajutorului de stat pentru întreprinderile sociale de inserție	5
Subvenție primăria locală pe LG. 34/2000, Parteneriat cu Consiliul Județean Sibiu	1

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2022

⁹ Apreciem că un număr mult mai mare de întreprinderi au beneficiat de fonduri europene – dar un singur județ a marcat finanțarea Europeană la forme de sprijin de care au beneficiat

1.7. Măsurile de sprijin pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție – înregistrate în Registrul Întreprinderilor Sociale ANOFM

Perioada 2021-2022 s-a caracterizat printr-o efervescență de inițiative legislative venite din partea unor parlamentari, în principal în sprijinul întreprinderilor sociale de inserție. Aceștia au reacționat la demersurile unor întreprinderi sociale, administratori de grant - Fundația Ruhama, Fundația "Alături de Voi" România. RISE România – Rețeaua Întreprinderilor Sociale de Inserție prin Activitatea Economică a fost implicată de asemenea în inițierea sau promovarea unora dintre ele. și Comisia Europeană a luat inițiativa în domeniul economiei sociale, adoptând Planul European de Acțiune în favoarea Economiei Sociale în 2021.

**Tabel 10: INIȚIATIVE LEGISLATIVE ȘI DE POLITICĂ PUBLICĂ ÎN
DOMENIUL ECONOMIEI SOCIALE ȘI
ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ȘI DE INSERȚIE DIN ROMÂNIA
ȘI DE LA NIVEL EUROPEAN 2021-2022**

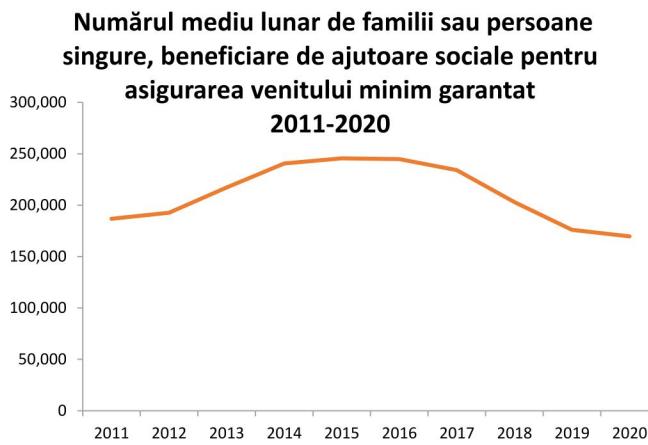
Inițiativa legislativă / Document de politică publică	Aria de reglementare Economie socială / întreprindere socială/ întreprindere socială de inserție	Promotor/ Inițiator / Decident
Introducerea de măsuri de sprijin pentru economia socială în Planul Național de Redresare și reziliență 2021	Economia socială	Inițiator - RISE Romania Decidenți Ministerul Muncii și Protecției Sociale / Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
Modificarea Legii economiei sociale – grup de lucru 2021		Inițiator Secretar de Stat Peter Makkai Ministerul Muncii
Modificarea Legii Economiei Sociale – Ordonanță de Urgență 2022	Întreprinderea socială Întreprinderea socială de inserție	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Modificarea Legii voluntariatului 2021		Promotor Fundația Ruhama Inițiativă legislativă parlamentară - Senat
Modificarea Codului fiscal – beneficiarii sponsorizației 2021	Întreprinderea socială de inserție	
Modificarea Codului administrativ 2021		Promotor Fundația Alături de Voi România Inițiativă legislativă parlamentară – Camera Deputaților
Modificarea legii economiei sociale 2021		
Modificarea Legilor achizițiilor publice 2022	Întreprinderea socială	
Modificarea Legii 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă 2022	Economia socială	
Modificarea Codului fiscal – impozitul pe profit al întreprinderii sociale 2022		Comisia Europeană
Planul European de Acțiune pentru Economia Socială		

2. INSERTIA SOCIO-PROFESIONALA A LUCRATORILOR DEFAVORIZATI SI CU DIZABILITATI IN INTREPRINDERI SOCIALE DE INSERTIE SI UNITATI PROTEJATE AUTORIZATE

2.1. Lucrătorii defavorizați – populația inactivă pe piața muncii

În anul 2021, conform Institutului Național de Statistică, 227,5 mii de persoane erau inactive. Dintre acestea, cele mai multe persoane sunt în mediul rural - 152,700. Aceste persoane sunt considerate de INS forță de muncă potențială adițională (în scădere cu 24,0 mii față de anul precedent). Dintre acestea:

- 215,2 mii persoane erau disponibile să înceapă lucrul, dar nu căutau un loc de muncă.
- 12,3 mii persoane căutau un loc de muncă, dar nu erau disponibile să înceapă lucrul.

Numărul mediu lunar de familii sau persoane singure beneficiare de ajutoare sociale pentru asigurarea venitului minim garantat	
An	Valoare
2011	186,704
2012	192,713
2013	217,109
2014	240,617
2015	245,545
2016	244,814
2017	233,966
2018	202,976
2019	175,990
2020	169,655

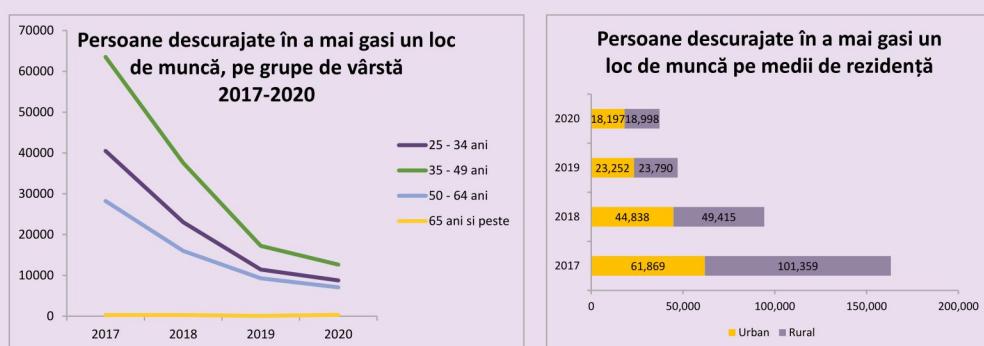
Dintre acestea, o parte dintre persoanele inactive sunt descurajate în a mai găsi un loc de muncă; disponibile să lucreze în următoarele două săptămâni (inclusiv săptămâna în care s-a desfășurat interviul), au declarat că în ultimele 4 săptămâni (inclusiv săptămâna de referință) au căutat un loc de muncă folosind metode pasive sau că nu caută un loc de muncă din următoarele motive:

- au crezut că nu există locuri libere sau nu au știut unde să caute;
- nu se simt pregătiți profesional;
- cred că nu vor găsi de lucru din cauza vârstei;
- au căutat altădată și nu au găsit.

Tabel 11: PERSOANE DESCURAJATE ÎN A MAI GĂSI UN LOC DE MUNCĂ PE GRUPE DE VÂRSTĂ

Grupe de vîrstă	Perioade			
	2017	2018	2019	2020
	UM: Număr persoane			
15 - 24 ani	30744	17410	9040	8375
25 - 34 ani	40488	23014	11425	8766
35 - 49 ani	63505	37558	17242	12643
50 - 64 ani	28221	16011	9270	7078
65 ani și peste	270	259	65	333

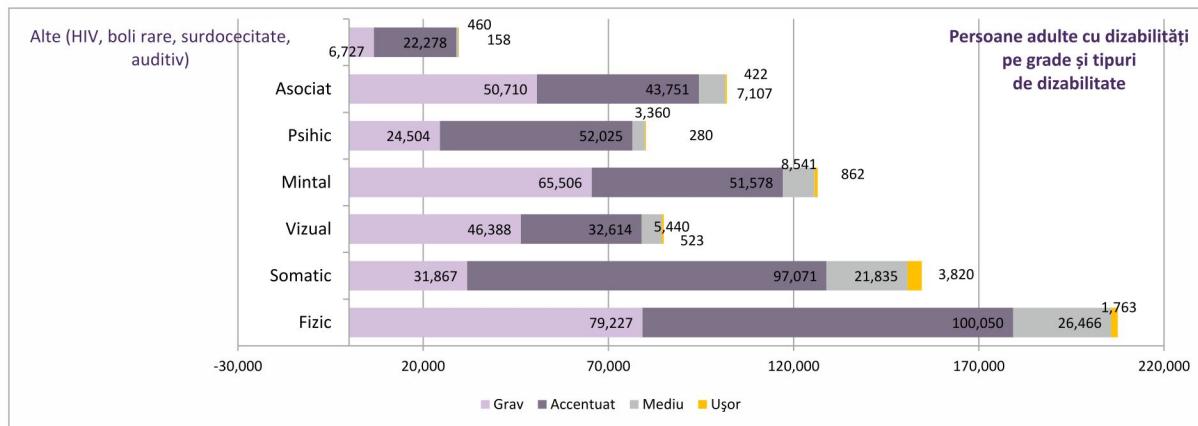
Sursa: Institutul Național de Statistică, Baza de date Tempo

2.2. Ocuparea persoanelor cu dizabilități și politici de integrare a acestora pe piața muncii – rolul unităților protejate - situația națională și exemple europene

În 2021 numărul total de persoane cu dizabilități înregistrate de Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, a fost de 865.573 persoane, dintre care adulți ¹⁰ 787.383, iar persoane cu vârstă activă între 18 și 65 de ani - 415.305.

La o populație totală de 19,201,662 la 1 ianuarie 2021, ponderea persoanelor cu dizabilități era de 4,5% - aproape fiecare al 20lea român fiind o persoană cu handicap.

Unul dintre principalele drepturi ale persoanelor cu dizabilități este **dreptul de a munci** și de a realiza venituri în conformitate cu prevederile legislației muncii. Conform Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), domeniul (iii) Ocupare, persoanele cu dizabilități ar trebui să aibă acces adecvat la ocupare. Dreptul de a munci este o parte inherentă din ansamblul de drepturi ale persoanelor cu dizabilități și realizarea lui trebuie să fie universală. Locul de muncă ar trebui să fie liber ales, ca urmare a preferințelor sau negocierilor cu angajatorii, în condiții de egalitate de oportunități cu celelalte persoane.

Ocuparea ar trebui să fie asistată, în cazul în care persoana cu dizabilități are nevoie, în toate fazele: formare, căutarea unui loc de muncă, aplicare, intervievare, activitate la locul de muncă. Sprijinul pentru persoanele cu dizabilități în vederea obținerii unui loc de muncă poate fi acordat, în funcție de circumstanțe, inclusiv prin acțiuni pozitive, care presupun „măsuri specifice care sunt necesare pentru accelerarea sau realizarea unei egalități de facto a persoanelor cu dizabilități” cu persoanele fără dizabilități și care nu sunt discriminatorii.

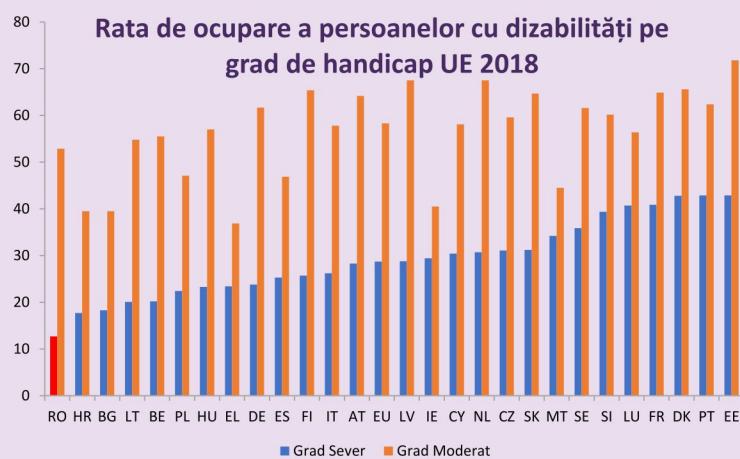
¹⁰Buletin statistic în domeniul muncii și protecției sociale în anul 2021 Evoluții în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități- Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Beneficiile ocupării unei forțe de muncă incluzive sunt resimțite la mai multe niveluri:¹¹

- **La nivelul indivizilor**, ocuparea duce la creșterea autonomiei personale, la un nivel crescut de bunăstare și un risc mai scăzut de dependență de beneficii sociale. De asemenea statutul de angajat aduce după sine recunoașterea în comunitate, sentimentul că ești valoros și util, oportunitatea de a te dezvolta personal și profesional. Fără un loc de muncă șansele de a avea o rețea socială și de a fi independent scad drastic, iar persoanele cu dizabilități sunt lipsite de resurse de ieșire din capcana excluziunii în care sunt prinse.
- **La nivelul angajatorilor** - ocuparea persoanelor cu dizabilități duce la crearea unei forțe de muncă diverse, care reflectă diversitatea clienților și a comunităților în care activează afacerile și atragerea în firme a unor abilități suplimentare. Persoanele cu dizabilități sunt adesea mai fidele locului de muncă și au rate de absenteism mai mici.
- **La nivelul societății**, ocuparea persoanelor cu dizabilități duce la crearea unei forțe de muncă diverse, cu o contribuție suplimentară la PIB și cu reducerea costurilor cu ajutorul de șomaj și cu unele beneficii de protecție socială.

România are cea mai mică rată de ocupare din UE în rândul persoanelor **cu dizabilități severe**.

Sursa: European comparative data on Europe 2020 and persons with disabilities Labour market, education, poverty and health analysis and trends - European Commission (prelucrarea autoarei)

¹¹Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România – ANPD/Banca Mondială 2020

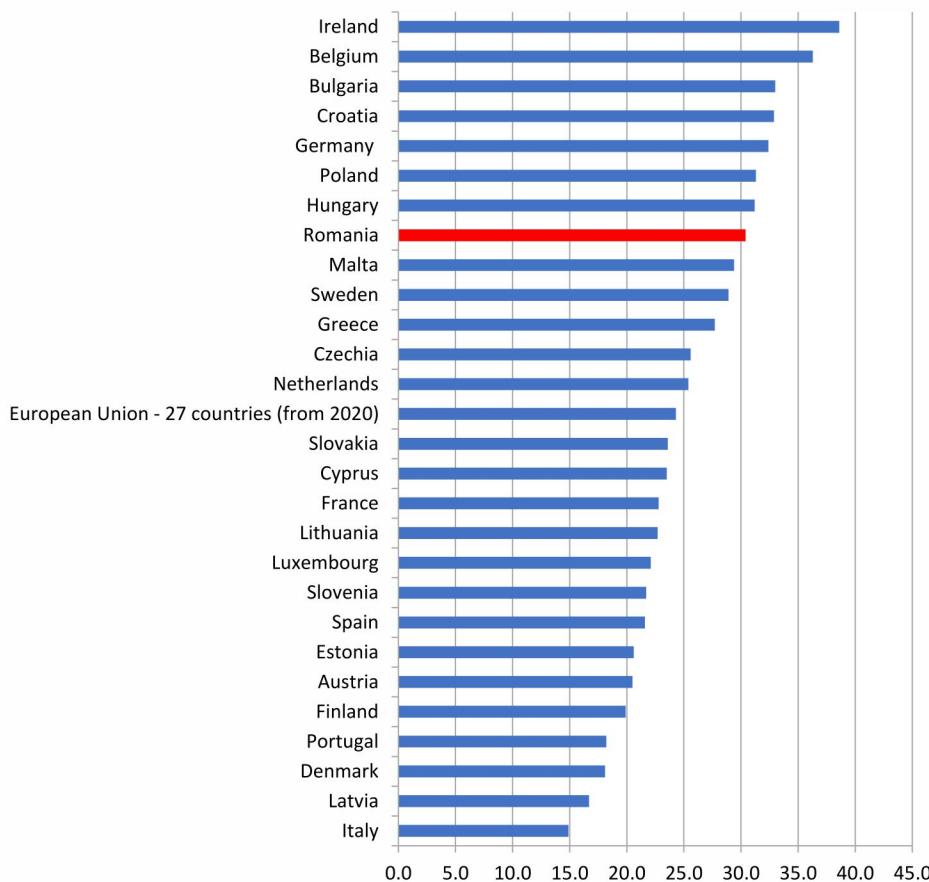
Tabel 12: RATA DE OCUPARE A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI DIN ROMÂNIA PE GRAD DE LIMITARE A CAPACITĂȚII DE MUNCĂ 2010-2018

Rata de ocupare, 2010/2018, (procent)	Persoane cu...		
An	Limitări severe	Unele limitări	Fără limitări
2010	11	44	75
2018	14	52	75

Sursa: Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România – ANPD/Banca Mondială 2020

O situație similară o întâlnim și dacă avem în vedere rata de activitate. În întreaga Europă, participarea pe piața muncii a persoanelor cu handicap rămâne mai scăzută decât cea a persoanelor fără handicap.¹²

Disability employment gap - 2020 EU

Sursa: European Comparative Data on Europe 2020 and Persons with Disabilities, Labour Market, Education, Poverty and Health Analysis and Trends - European Commission – (prelucrarea autoarei)

¹² Zwan, R. v. d., & Beer, P. d. (2021). The disability employment gap in European countries: What is the role of labour market policy? Journal of European Social Policy, 31(4), 473-486. <https://doi.org/10.1177/09589287211002435>

Angajatorii ezită să angajeze o persoană cu handicap din cauza fricii de absenteism frecvent sau de costurile legate de adaptarea locului de muncă sau, pur și simplu din cauza unei prejudecăți cu privire la productivitatea probabilă a angajatului cu handicap. Dacă guvernul acoperă (partial) costurile de angajare a persoanelor cu handicap, acest lucru poate acționa ca un stimulent pentru angajatori în angajarea acestora. Aceste politici sociale sunt menite să eliminate barierele și să consolideze acest capital uman; investind în astfel de politici, rata de ocupare a persoanelor cu handicap ar putea crește.

Politicele active de ocupare vizează creșterea accesului grupurilor dezavantajate la piața forței de muncă, prin creșterea stimulentelor pentru muncă și eliminarea barierelor din calea muncii. Politicile relevante pentru persoanele cu dizabilități sunt:

- **Atelierele / unitățile protejate** se adresează în general persoanelor care altfel nu ar avea acces la piața deschisă a muncii. Acestea sunt locuri de muncă în care cel puțin jumătate (acest procent poate varia de la țară la țară, în funcție de legislațiile naționale) din forța de muncă este formată din persoane cu dizabilități. Locurile de muncă sprijinate, spre deosebire de cele protejate – sunt locuri de muncă obișnuite unde lucrătorii cu dizabilități sunt sprijiniți să se integreze.¹³
- **Amenajările / adaptările rezonabile** se referă la cerința legală a angajatorului de a modifica locul de muncă pentru a răspunde nevoilor specifice ale unei persoane cu handicap, atât timp cât aceasta nu impune o sarcină disproportională angajatorului.
- **Alte politici active**, cum ar fi orientarea și consilierea, formarea și educația, plasamentele profesionale, reabilitarea și formarea profesională au ca scop îmbunătățirea competențelor relevante pe piața forței de muncă
- **Subvențiile** - sprijin financiar public oferit angajatorilor care angajează o persoană cu handicap și alte măsuri pasive - adesea beneficii în numerar oferite ca finanțare sau subvenție, ceea ce face ieftină angajarea persoanelor cu handicap.

Atelierele / unitățile protejate sunt organizații care angajează în mod specific persoane cu handicap, prin crearea de oportunități de angajare care nu ar exista fără intervenție. Acestea primesc în general subvenții pentru a compensa productivitatea redusă a lucrătorilor defavorizați. Mai potrivite pentru a lucra cu persoane cu dizabilități severe și nevoi ridicate de sprijin, acestea au fost, de asemenea, folosite în sprijinirea și formarea persoanelor cu handicap care vizează piața deschisă a forței de muncă. **Atelierele / unitățile protejate** par a fi foarte utile pentru unele persoane cu handicap, deși au totuși unele limitări. Participarea la ocuparea forței de muncă este doar un aspect al integrării societale, iar atelierele pot facilita în aceeași măsură cu inserția socio-profesională și incluziunea socială.

¹³ Reasonable Accommodation and Sheltered Workshops for People with Disabilities: Costs and Returns of Investments IP/A/EMPL/2013-03 January 2015 European Parliament

Reglementări europene

La nivel european această formă de angajare protejată este definită în normele ce privesc ajutorul de stat – întrucât majoritatea statelor subvenționează aceste întreprinderi și anume *Regulamentul (UE) Nr. 651/2014 al Comisiei din 17 iunie 2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat*. Astfel:

- „încadrare în muncă protejată” înseamnă încadrarea într-o întreprindere în care cel puțin 30 % din lucrători sunt lucrători cu handicap;
- Ajutoarele pentru compensarea costurilor suplimentare generate de încadrarea în muncă a lucrătorilor cu handicap – costurile eligibile în proporție de 100% sunt cele pentru locuri de muncă protejate, costurile de construcție, instalare sau modernizare a unităților de producție ale întreprinderii în cauză, precum și orice costuri de administrare și transport, cu condiția ca acestea să rezulte direct din încadrarea în muncă a unor lucrători cu handicap.

Tipuri și forme legale și dimensiunea sectorului în diverse țări europene¹⁴

Cadrul juridic al furnizării de locuri de muncă protejate variază. În majoritatea cazurilor, acestea sunt unități private, de obicei în cadrul unor asociații sau cooperative sau, mai rar, ca societăți comerciale pur și simplu. Componența sectorului în ansamblu la nivel național variază de la situațiile în care atelierele protejate sunt conduse de multe asociații mici, unele dintre ele gestionând o singură unitate, la o situație în care predomină o singură entitate (ca în cazul Remploy în Regatul Unit) sau chiar constituie întregul sector (cum ar fi Samhall, o fundație care a devenit o societate cu răspundere limitată în 1992, în Suedia). Atelierele individuale protejate angajează, în medie, între 30 și 90 de persoane cu handicap. În Spania, numărul de locuri din ateliere protejate (*centros especiales de empleo*) s-a dublat din 1987, ajungând la un total actual de 14 000; în Franța, centrele de asistență la locul de muncă (*centres d'aide par le travail*) și-au sporit capacitatea cu 22.000 și unitățile protejate (*ateliers protégés*) cu 5000 într-o perioadă de 10 ani.

¹⁴ Sheltered employment for persons with disabilities International Labour Review, Vol. 137 (1998), No. 3
Laurent VISIER

Măsurile specifice de care beneficiază și unitățile protejate sunt **sisteme de cote** care impun angajatorilor peste o anumită dimensiune angajarea persoanelor cu handicap. Astfel de sisteme de cotă există în majoritatea țărilor europene.

În România, angajatorii care au cel puțin 50 de angajați, au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul mediu de angajați.

În cazul în care angajatorul nu are persoane cu handicap angajate, sau are sub 4% din numărul mediu de angajați, acesta plătește lunar către stat un fond de handicap care se calculează în funcție de persoanele cu handicap neangajate.

Conform ANAF, în anul 2021 angajatorii au plătit un total de 2.442.658.795 RON – taxa de dizabilitate - pentru persoane cu handicap neîncadrate – echivalentul a 88.502 locuri de muncă cu normă întreagă (la salariu minim pe economie din 2021). Conform aceleiași surse, în anul 2021 35,213 persoane cu handicap erau încadrate în muncă, ceea ce înseamnă că rata de ocupare a persoanelor **cu dizabilități severe** în România era de 12%.

2.3. Întreprinderile sociale de inserție și politicile de ocupare activă a grupurilor vulnerabile – subvenții – cadrul de reglementare național și european și situația subvențiilor ANOFM pe 2021

Încadrarea pe piața muncii este calea cea mai eficace de a le asigura oamenilor independentă, siguranță financiară și un sentiment de apartenență. FSE finanțează numeroase proiecte pentru a ajuta persoanele aflate în dificultate și cele aparținând grupurilor defavorizate să obțină competențe și locuri de muncă și să se bucure de aceleași oportunități ca alții.

Foștii condamnați, foștii dependenți de droguri, minoritățile etnice precum romii, proaspetii imigranți care încă nu vorbesc bine limba – toate aceste categorii reprezintă exemple de grupuri defavorizate și vulnerabile, supuse riscului exclusiunii sociale și al sărăciei care decurge din aceasta.

FIGURA 12: INTEGRAREA ÎN MUNCĂ A LUCRĂTORILOR DEFAVORIZAȚI PRIN SUBVENȚII PUBLICE

În multe țări, integrarea lucrătorilor defavorizați în muncă beneficiază de sprijin din partea autorităților – acesta variind după:

- Durata locurilor de muncă subvenționate – dacă sunt locuri de muncă temporare – pentru dobândirea de abilități necesare accesului pe piața convențională a muncii sau permanente
- Durata subvențiilor – temporare sau permanente
- Legiferarea / recunoașterea întreprinderii sociale de inserție prin Legea economiei sociale este doar unul din pilonii necesari succesului unei măsuri active de ocupare, așa cum sunt de fapt întreprinderile sociale de inserție.

FIGURA 13:

Sursa: Ateliere fără Frontieră

Experiența statelor europene ne arată care sunt aceștia – figura 13

Definiția legală a întreprinderii sociale de inserție

Marca socială - Legea economiei sociale

Legea 76/2002 - contract de inserție, angajator de inserție doar pentru tineri la risc

Subvenționarea locurilor de muncă ale lucrătorilor defavorizați aflați în inserție și a serviciilor suport dedicate integrării socio-profesionale a acestora

Subvențiile¹⁵ destinate lucrătorilor defavorizați – regulile europene privind ajutorul de stat

Modificarea Legii 76/2002 - în sensul Regulamentului european de ajutoare de stat pentru ocupare

Achiziții sociale

- Contracte rezervate pentru întreprinderile sociale de inserție
Clauze sociale în achizițiile publice - sub-contractarea întreprinderilor sociale de inserție

Lucrător defavorizat în sensul Regulamentului înseamnă orice persoană care:

- nu a avut un loc de muncă stabil remunerat în ultimele 6 luni; sau
- are vârstă cuprinsă între 15 și 24 de ani; sau
- nu a absolvit o formă de învățământ liceal sau nu deține o calificare profesională (Clasificarea Internațională Standard a Educației 3) sau se află în primii doi ani de la absolvirea unui ciclu de învățământ cu frecvență și nu a avut încă niciun loc de muncă stabil remunerat; sau
- **are vârstă de peste 50 de ani**; sau
- trăiește singur, având în întreținerea sa una sau mai multe persoane; sau
- lucrează într-un sector sau profesie într-un stat membru în care dezechilibrul repartizării posturilor între bărbați și femei este cel puțin cu 25 % mai mare decât media națională a dezechilibrului repartizării posturilor între bărbați și femei în toate sectoarele economice în statul membru respectiv și aparține sexului subreprzentat; sau
- este membru al unei minorități etnice dintr-un stat membru și are nevoie să își dezvolte competențele lingvistice, formarea profesională sau experiența în muncă pentru a-și spori şansele de a obține un loc de muncă stabil;

¹⁵ Employment in Europe 2010 European Commission

Regulamentul (UE) Nr. 651/2014 al Comisiei Europene de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat - ajutoarele pentru lucrătorii defavorizați și pentru lucrătorii cu handicap, descrie condițiile în care schemele de ajutoare pentru aceste categorii de lucrători sunt compatibile cu piața internă și sunt exceptate de la obligația de notificare.

Tipurile de ajutor de stat sunt incluse în Secțiunea 6 a Regulamentului și au în vedere:

- Ajutoarele pentru recrutarea / încadrarea în muncă de lucrători defavorizați acordate sub formă de **subvenții salariale**

Se au în vedere costurile salariale pe o perioadă de maxim 12 luni de la recrutarea unui lucrător defavorizat, respectiv 24 luni pentru un lucrător extrem de defavorizat. Cu excepția cazului concedierii legale pentru abatere profesională, lucrătorii defavorizați **au dreptul** la menținerea locului de muncă pentru o durată minimă corespunzătoare celei prevăzute de legislația națională aplicabilă sau de orice acorduri colective care reglementează contractele de muncă. Intensitatea ajutorului nu trebuie să depășească 50% din costurile eligibile. Pentru persoanele cu dizabilități, intensitatea ajutorului poate ajunge până la 75% din costurile eligibile.

Subvențiile salariale temporare destinate încurajării angajării lucrătorilor defavorizați au câteva efecte pozitive:

- oferă întreprinderilor un stimulent pentru angajarea de **lucrători mai puțin calificați** (reducând costul relativ al acestei forțe de muncă),
- oferă cadrul în care lucrătorii defavorizați pot dobândi **experiență de muncă** și oportunități de **formare** - posibilitatea de a-și crește productivitatea, astfel ocuparea acestora putând deveni sustenabilă după expirarea perioadei de subvenționare.
- au potențialul de a reduce **șomajul structural**, reducând distanța la care se află acești lucrători față de piața muncii convențională.

- Ajutoarele pentru compensarea costurilor suplimentare / aferente asistenței generate de încadrarea în muncă a lucrătorilor cu handicap / lucrătorilor defavorizați

Ajutoarele pentru **compensarea costurilor suplimentare generate de încadrarea în muncă** a lucrătorilor cu handicap / defavorizați: *costurile de adaptare a spațiilor; costurile de angajare de personal* exclusiv pentru timpul utilizat în scopul *acordării de asistență lucrătorilor* și costurile de formare a acestui personal în vederea acordării de asistență lucrătorilor; costurile adaptării sau achiziționării echipamentelor ori ale achiziționării și validării programelor informative pentru utilizarea acestora de către lucrătorii cu handicap, inclusiv a facilităților tehnologice adaptate sau de asistență, care sunt în plus față de cele pe care beneficiarul le-ar fi suportat dacă ar fi angajat lucrători fără handicap; costurile direct legate de transportul lucrătorilor cu handicap la locul de muncă și în cadrul activităților legate de muncă; costurile salariale pentru orele petrecute de un lucrător cu handicap pentru reabilitare, intensitatea ajutorului putând ajunge până la 50% din costurile eligibile respectiv 100% pentru persoane cu dizabilități.

Astfel de subvenții pot atenua excluziunea socială, atunci când vizează **lucrătorii care se confruntă cu un cumul de dificultăți**, a căror situație ar risca să se deterioreze în lipsa unor măsuri adecvate. Grupurile vizate în mod obișnuit includ:

- șomerii de lungă durată,
- lucrătorii slab calificați și
- lucrătorii tineri

- Subvenții pentru ocuparea lucrătorilor defavorizați în România – comparație cu cadrul și practica europeană și analiza datelor

Legea 76/2002 Stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a șomerilor
Art. 85. - (1) Angajatorii care încadrează în muncă pe perioadă nedeterminată

- șomeri în vîrstă de peste 45 de ani,
- șomeri care sunt părinți unici susținători ai familiilor monoparentale,
- șomeri de lungă durată sau
- tineri NEET

primesc lunar, pe o perioadă de 12 luni, pentru fiecare persoană angajată din aceste categorii, o sumă în quantum de 2.250 lei, cu obligația menținerii raporturilor de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni.

(2) De facilitățile prevăzute la alin. (1) beneficiază și angajatorii care, în raport cu numărul de angajați, și-au îndeplinit obligația, potrivit legii, de a încadra în muncă persoane cu handicap, precum și angajatorii care nu au această obligație legală, dacă încadrează în muncă pe durată nedeterminată **persoane cu handicap** și le mențin raporturile de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni.

Regulamentul Nr. 651/2014 al Comisiei Europene de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat ajutoarele pentru lucrătorii defavorizați și pentru lucrătorii cu handicap	Legea 76/2002 Stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a șomerilor
Lucrător defavorizat	
nu a avut un loc de muncă stabil remunerat în ultimele 6 luni; sau	Art. 85 șomeri de lungă durată persoana care este șomer pe o perioadă mai mare de 12 luni, în cazul persoanelor cu vârstă de minimum 25 de ani și pe o perioadă de 6 luni, în cazul persoanelor cu vârstă cuprinsă între 16 ani și până la împlinirea vîrstei de 25 de ani;
are vîrstă cuprinsă între 15 și 24 de ani; sau	Art. 85 tineri NEET persoana cu vârstă cuprinsă între 16 ani și până la împlinirea vîrstei de 30 de ani , care nu are loc de muncă, nu urmează o formă de învățământ și nu participă la activități de formare profesională; Art 93 Tânăr cu risc de marginalizare socială - persoana cu vârstă cuprinsă între 16-26 de ani , care îndeplinește condițiile prevăzute la punctul IV, se înregistrează la agenția pentru ocuparea forței de muncă în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau, după caz, reședința și se încadrează în una dintre următoarele categorii: a) se află în sistemul de protecție a copilului sau provine din acest sistem; b) are dizabilități; c) nu are familie sau a căruia familie nu îl poate asigura întreținerea; d) are copii în întreținere; e) a executat una sau mai multe pedepse privative de libertate; f) este victimă a traficului de persoane. g) se află în executarea unei pedepse, a unei măsuri educative sau a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare.
nu a absolvit o formă de învățământ liceal sau nu deține o calificare profesională	
sau se află în primii doi ani de la absolvirea unui ciclu de învățământ cu frecvență și nu a avut încă niciun loc de muncă stabil remunerat;	Art. 80 - absolvenți ai unor instituții de învățământ
are vîrstă de peste 50 de ani ; sau	Art. 85 șomeri în vîrstă de peste 45 de ani ,
trăiește singur, având în întreținerea sa una sau mai multe persoane; sau	Art. 85 șomeri care sunt părinți unici susținători ai familiilor monoparentale,
lucraza într-un sector sau profesie într-un stat membru în care dezechilibrul repartizării posturilor între bărbați și femei este cel puțin cu 25 % mai mare decât media națională	
este membru al unei minorități etnice	
Persoană cu dizabilități	Persoană cu handicap

Analizând comparativ Regulamentul European și Legea 76 se constată următoarele:

- Legea 76 are mai multe categorii care se suprapun și criterii complicat de aplicat și mult mai stufoase – vezi cele două categorii de tineri NEETs și în risc de marginalizare
- Legea 76 prevede subvenționarea de la vîrstă de 45 de ani în timp ce Regulamentul UE prevede finanțarea după 50 de ani.

Subvențiile salariale pot avea efecte negative dacă sunt permanente sau nu sunt bine direcționate. Subvențiile salariale pot denatura decizia de angajare a actorilor economici, ducând la risipă de resurse. Pentru a reduce la minimum abuzul de astfel de programe este important, de asemenea, să se monitorizeze comportamentul angajatorilor; dar acest lucru poate impune sarcini administrative prohibitive, în special pentru IMM-uri.

Astfel, specialiștii consideră că **subvențiile salariale** ar trebui să se concentreze în primul rând asupra celor mai **vulnerabili lucrători** și că acestea ar trebui să fie **temporare**. Atunci când sunt orientate către tineri, subvențiile salariale pot ușura tranziția de la școală la locul de muncă, cu efecte secundare pozitive importante pe termen lung. Pentru șomerii în vîrstă, acestea îi pot descuraja să solicite pensionarea anticipată, în timp ce pentru șomerii de lungă durată pot oferi perspective de angajare mai bune.

● **Programul național de ocupare a forței de muncă anul 2021**

Prin Programul național de ocupare a forței de muncă pentru anul 2021 aprobat de către Ministerul Muncii și Justiției Sociale, conform H.G. nr. 12/2017, cu modificările și completările ulterioare, s-a stabilit ca la nivel național să fie ocupate pe piața forței de muncă 242.050 de persoane.

Subvenții acordate angajatorilor în baza Legii 76 pentru încadrare lucrători:

- 23.520 șomeri peste 45 de ani,
- 350 părinți unici susținători ai familiilor monoparentale,
- 5.160 persoane prin acordarea de subvenții angajatorilor pentru încadrarea tinerilor NEET;
- 300 persoane prin acordarea de subvenții angajatorilor pentru încadrarea șomerilor de lungă durată;
- 475 persoane care mai au 5 ani până la pensie;
- 205 persoane prin acordarea de subvenții angajatorilor pentru **încadrarea persoanelor cu handicap**;
- 250 persoane prin încheierea de **contracte de solidaritate** ;
- 4.450 persoane prin acordarea de subvenții angajatorilor pentru încadrarea absolvenților din instituții de învățământ;

Contractele de solidaritate

Angajatorii care încadrează **tineri cu risc de marginalizare socială** și care beneficiază de accompaniment social personalizat în baza unui contract de solidaritate, denumiți **angajatori de inserție**, beneficiază lunar, conform prevederilor legale, pentru fiecare persoană din această categorie, din bugetul asigurărilor pentru șomaj, de o sumă egală cu **salariul de bază stabilit la data angajării tinerilor, dar nu mai mult de două ori valoarea indicatorului social de referință (ISR – 500 lei)**, în vigoare la data încadrării în muncă, până la expirarea duratei contractului de solidaritate.

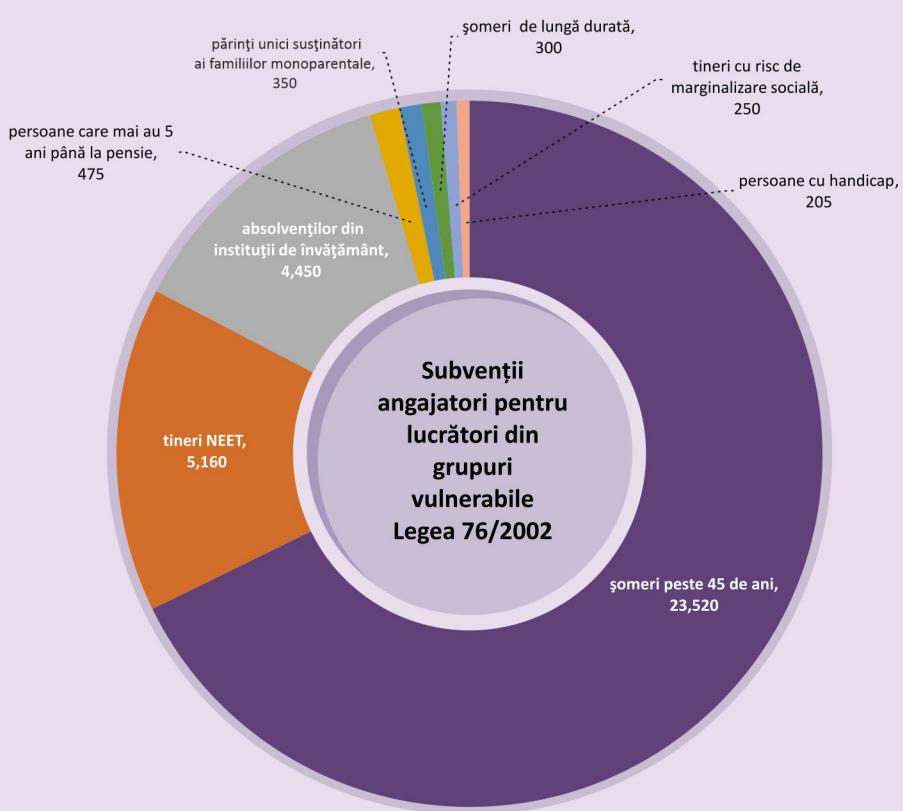
Contractul de solidaritate se încheie între agenția pentru ocuparea forței de muncă teritorială și Tânăr **pe o durată de până la 3 ani**, dar nu mai puțin de un an. Încadrarea în muncă se realizează în baza unui contract individual de muncă pe perioadă determinată, până la expirarea duratei contractului de solidaritate sau a unui contract individual de muncă pe perioadă nedeterminată.

Dacă la data expirării perioadei pentru care a fost încheiat contractul de solidaritate, angajatorul de inserție menține raportul de muncă cu Tânărul, atunci beneficiază lunar, conform prevederilor legale, pentru această persoană, din bugetul asigurărilor pentru șomaj, de o sumă în quantum de 50% din indemnizația de șomaj cuvenită conform legii, pe care Tânărul ar fi primit-o dacă raporturile de muncă ar fi încetat la acea dată, din motive neimputabile persoanei. Suma prevăzută se acordă angajatorului pe perioada menținerii raporturilor de muncă, dar nu mai mult de 2 ani.

Conform legii, **tânăr cu risc de marginalizare socială** este persoana cu vârstă cuprinsă între 16-25 de ani, care se înregistrează la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau, după caz, reședința și se încadreză în una dintre următoarele categorii:

- se află în sistemul de protecție a copilului sau provine din acest sistem;
- are dizabilități;
- nu are familie sau a cărui familie nu îi poate asigura întreținerea;
- are copii în întreținere;
- a executat una sau mai multe pedepse privative de libertate;
- este victimă a traficului de persoane.

FIGURA 15: SUBVENȚII PENTRU LUCRĂTORII VULNERABILI DIN ROMÂNIA 2021 – PE GRUPURI

Sursa: Buletin statistic în domeniul muncii și protecției sociale în anul 2021- Evoluții în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități - Ministerul Muncii și Protecției Sociale

2.4. Întreprinderile sociale de inserție certificate - evoluția sectorului în 2022 și topul întreprinderilor sociale de inserție

• Dinamica de certificare a întreprinderilor sociale de inserție cu marca socială

În România, până în martie 2021 se certificaseră 45 de întreprinderi sociale de inserție. Ritmul certificărilor este prezentat în tabelul 9.

Tabel 13: NUMĂR ÎNTREPRINDERI SOCIALE DE INSERȚIE CERTIFICATE ÎN ROMÂNIA PE ANI 2016-2022

Anul	Număr întreprinderi sociale de inserție certificate pe ani
2016	2
2017	7
2018	4
2019	3
2020	12
2021 (ianuarie-martie)	17
2021 (aprilie-decembrie)	94
2022 (ianuarie-martie)	41
TOTAL	180

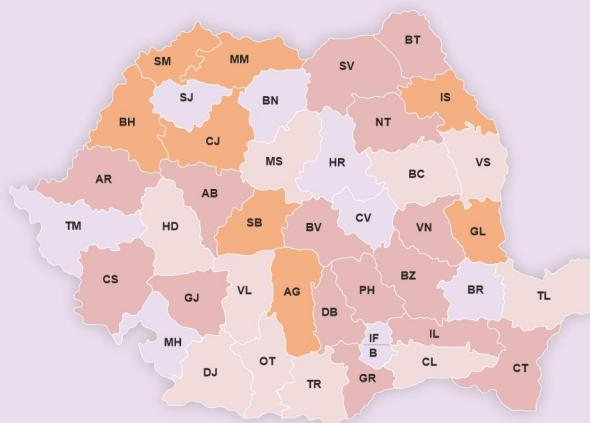
Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2021

Dintre întreprinderile sociale de inserție active:

- 28 au fost certificate în perioada 2016-2020 inclusiv
- Restul de 160 în anii 2021 -2022, în condițiile noului Program de finanțare POCU 2014-2020.

Distribuția geografică a întreprinderilor sociale de inserție:

JUDEȚ SAU STRUCTURĂ TERRITORIALĂ	NR TOTAL ANGAJĂȚI	NR. TOTAL ANGAJĂȚI DIN GRUPURI VULNERABILE	NR. INTreprinderi Sociale de inserție cu Marcă Socială	LEGENDA Hărții - CULORI
Iași	170	77	20	peste 10 angajați vulnerabili în ISI
SIBIU	80	32	15	
Cluj	50	27	20	
Argeș	64	24	8	
Satu - Mare	41	23	7	
Bihor	30	19	7	
Galați	35	17	11	
Maramureș	19	12	7	
Buzău	19	10	6	intre 5 si 10
Prahova	23	10		
Neamț	19	9	5	
Alba	18	8	5	
Arad	17	8	6	
Gorj	19	8	3	
Ialomița	22	8	4	
Suceava	12	8	5	
Brașov	17	7	4	
Giurgiu	15	7	3	
Botoșani	9	6	4	
Caras- Severin	9	6	3	
Dâmbovița	12	6	5	
Constanța	9	5	3	
Vrancea	13	5	3	
Bacău	5	4	4	sub 5
Dolj	9	4	2	
Teleorman	11	4	2	
Hunedoara	6	3	2	
Vâlcea	5	3	1	
Călărași	2	2		
Mureș	6	2	1	
Olt	2	2	2	
Tulcea	1	1	1	
Sălaj, Timiș, Bistrița Năsăud, Mehedinți, Ilfov/București, Brăila, Covasna, Harghita	0			
TOTAL	774	369	174	

● Topul celor mai mari întreprinderi de inserție

Putem spune că singurele care și-au dovedit **sustenabilitatea** sunt întreprinderile certificate cu minimum 3 ani în urmă – deci cele 8 certificate anterior anului 2021. Ce putem remarcă la aceste întreprinderi?

Toate sunt constituite de **organizații non-profit / asociații active în domeniul social** – sau societăți comerciale deținute de acestea (UtilDeco - proprietatea Fundației "Alături de Voi" România, Emmaus Integrare SRL - proprietatea Asociației Emmaus).

Mai mult, toate sunt constituite de organizații cu experiență – constituite anterior (uneori cu mult timp înainte) certificării ca întreprindere socială. Cea mai veche organizație care a ales să certifice o întreprindere socială de inserție este Caritas Câmpulung – constituită în anul 1999, urmată de Fundația "Alături de Voi" România, constituită în 2001. O întreprindere are nevoie de experiență antreprenorială – activitate economică și socială anterior lansării unui program viabil de inserție prin muncă.

Programul care a finanțat start-upuri în domeniul inserției socio-profesionale a grupurilor vulnerabile POSDRU 2007-2013 nu a dus la constituirea de întreprinderi sociale de inserție viabile pe termen mediu decât într-o foarte mică măsură.

Se remarcă situația în care trei dintre primele cinci județe cu cel mai mare număr de întreprinderi sunt și județele unde operează cele mai mari întreprinderi: Iași, Argeș și Satu Mare.

În absența integrării întreprinderii sociale de inserție în dispozitivele de ocupare – angajatorii de inserție – definiți în legea cadru care definește politica de ocupare în România (Legea 76/2002), Legea economiei sociale nu poate suplini acest vid de reglementare.

Menită să alinieze politicile de ocupare din România la cele europene în domeniu, regimul de certificare ca întreprindere socială de inserție s-a dovedit în practică ineficient. Prin urmare, ONG-urile din sectorul social nu au optat pentru o autorizare care aduce doar alte sarcini administrative și nicio măsură de sprijin public.

Întreprinderea socială de inserție este un model care încă nu a fost bine integrat în politicile sociale și măsurile de ocupare ale grupurilor vulnerabile, și astfel nu a putut încă da măsura eficienței sale.

**Tabel 14: TOP ÎNTREPRENDERI SOCIALE DE INSERTIE -
NUMĂR DE ANGAJAȚI VULNERABILI >5**

Județ	Denumirea persoanei juridice	Data înființării	Nr total angajați	Nr. Total angajați din grupuri vulnerabile	Categorii de grupuri vulnerabile angajate	Forme de sprijin de care beneficiază angajatorul
Iași	SC UTILDECO GROUP SRL	31-10-07	31	18	orice altă persoană aflată în situație de risc de a-și pierde capacitatea de satisfacere a nevoilor zilnice de trai,	
Iași	FUNDATIA ALATURI DE VOI ROMANIA	19-12-01	39	16	orice altă persoană aflată în situație de risc de a-și pierde capacitatea de satisfacere a nevoilor zilnice de trai,	
Satu - Mare	Asociația Solidara Emmaus Satu Mare/Asociația Freres Europa	22-06-10	20	11	persoanele care se află în sistemul de protecție a copilului sau provin din acest sistem	alte facilități și scutiri de taxe și impozite acordate de autoritățile administrației publice locale
Argeș	Asociația Caritas Câmpulung	01-09-99	31	10	orice altă persoană aflată în situație de risc de a-și pierde capacitatea de satisfacere a nevoilor zilnice de trai,	
Satu - Mare	Emmaus Integrare Srl	19-03-15	12	7	persoanele care se află în sistemul de protecție a copilului sau provin din acest sistem	
Iași	ASOCIAȚIA PENTRU SPRIJIN COMUNITAR SI INTEGRARE SOCIALA	12-05-15	12	6	orice altă persoană aflată în situație de risc de a-și pierde capacitatea de satisfacere a nevoilor zilnice de trai,	

Sursa: Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2021

2.5. Locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități – unitățile protejate autorizate

Conform legii, persoanele cu handicap beneficiază de drepturi la ocupare și adaptarea locului de muncă, orientare și reconversie profesională.

Angajarea persoanei cu handicap în muncă se realizează în următoarele forme:

- pe piața liberă a muncii;
- la domiciliu;
- în forme protejate.

În România există reglementat un aşa-zis sistem de cotă de persoane cu handicap angajate: autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care au cel puțin 50 de angajați, au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați.

Conform INS, se regăsesc în această categorie de angajatori 9,619 întreprinderi.

Întreprinderi active, pe clase de mărime după numărul de salariați 2020	
Clase de mărime	Număr
Total	624,206
0-9 persoane	566,735
10-49 persoane	47,852
50-249 persoane	7,947
250 persoane și peste	1,672

Sursa: INS, Baza de date Tempo

Conform Eurostat, numărul de angajați din aceste întreprinderi era de 2,232,995. Aplicând cota de 4%, rezultă numărul estimat de persoane cu handicap ce ar trebui angajate în întreprinderi conform Legii 488/2006 este de 89.319.

Personalul din întreprinderi pe clase de mărime după numărul de persoane ocupate	România 2019	Număr estimat de persoane cu handicap ce ar trebui angajate cf Legii 488/2006
0-9 persoane	973,942	
10-49 persoane	511,963	
50-249 persoane	792,261	31,690
250 persoane și peste	1,440,734	57,629

Sursa: Eurostat Persons Employed in the Non-financial Business Economy by Size Class of Employment

Autoritățile și instituțiile publice, precum și persoanele juridice, publice sau private, care nu angajează persoane cu handicap, pot opta pentru una dintre următoarele obligații:

- să plătească, lunar, către bugetul de stat o sumă reprezentând salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată înmulțit cu numărul de locuri de muncă în care nu au angajat persoane cu handicap;
- să plătească, lunar, către bugetul de stat o sumă reprezentând echivalentul a minimum 50% din salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată înmulțit cu numărul de locuri de muncă în care nu au angajat persoane cu handicap, iar cu suma reprezentând diferența până la nivelul sumei prevăzute să achiziționeze, pe bază de parteneriat, produse și/sau servicii realizate prin activitatea proprie a persoanelor cu handicap angajate în **unități protejate autorizate**.

Formele protejate de angajare în muncă sunt:

- loc de muncă protejat;
- unitate protejată autorizată.

Unitățile protejate pot fi înființate de orice persoană fizică sau juridică, de drept public sau privat, care angajează persoane cu handicap.

Unitățile protejate pot fi:

- cu personalitate juridică;
- fără personalitate juridică, cu gestiune proprie, sub formă de secții, ateliere sau alte structuri din cadrul operatorilor economici, instituțiilor publice ori din cadrul organizațiilor neguvernamentale, care au angajate minimum 3 persoane cu handicap, reprezentând cel puțin 30% din totalul angajaților structurii respective, iar timpul de lucru cumulat al acestora reprezintă cel puțin 50% din totalul timpului de lucru al tuturor angajaților secției, atelierului sau structurii respective.

La 23 mai 2022 erau autorizate în România 299 de unități protejate autorizate, cu 1906 angajați, dintre care 1227 persoane cu handicap.

Dintre acestea, 32 au avut cifra de afaceri 0 în anul anterior – erau recent autorizate.

Ca formă juridică / formă de organizare:

- 7 erau întreprinderi individuale
- 19 erau persoane fizice autorizate
- 42 erau organizații fără scop lucrativ sau secții în cadrul acestora - 38 erau asociații sau secții în cadrul unor asociații și 4 erau fundații sau secții în cadrul unor fundații –
- 5 erau cooperative
- Restul erau societăți comerciale

Majoritatea erau unități protejate autorizate de sine stătătoare
- 30 erau secții în cadrul altor persoane juridice

Tabel 15: TOPUL PRIMELOR 5 UNITĂȚI PROTEJATE AUTORIZATE CA NUMĂR DE ANGAJATORI PERSOANE CU HANDICAP 2022

NR. CRT	JUDEȚUL	DENUMIREA UNITĂȚII PROTEJATE AUTORIZATE	NR. TOTAL ANGAJAȚI	NR. PERSOANE CU HANDICAP / INVALIDE GRAD III	CIFRA DE AFACERI, FĂRĂ TVA, PENTRU ANUL PRECEDENT
1	BUCUREȘTI SECTOR 1	NAZARCEA GRUP din cadrul DIRECȚIEI GENERALE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI PROTECȚIA COPILULUI SECTOR 1	71	51	1,049,427
2	BUCUREȘTI SECTOR 6	S.C. AC&CA CONSULTING SERVICES S.R.L.	55	25	942,909
3	ILFOV	S.C. PROTECT KRONOS IMPEX S.R.L.	29	19	7,359,675.87
4	IAȘI	S.C. UTILDECOP GROUP S.R.L.	33	18	5.119.192,12
5	HARGHITA	CASA JAKAB ANTAL HAZ din cadrul ASOCIAȚIEI CARITAS ALBA IULIA - ASISTENȚĂ MEDICALĂ ȘI SOCIALĂ	24	15	87,654.97

Sursa: Registrul Unităților Protejate Autorizate, Autoritatea Națională pentru Protecția Persoanelor cu Dizabilități, iunie 2022

3. BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE 2021 – REZULTATE

3.1 Metodologie și respondenți

Fundația "Alături de Voi" România a derulat un sondaj de opinie on-line prin platforma de sondaje a Comisiei Europene www.eusurvey.eu

Studiul a vizat *entități autorizate* respectiv Întreprinderi sociale de inserție, Întreprinderi sociale, dar și entități care fac parte *de facto din economia socială* fără să fie acreditate ca întreprinderi sociale respectiv de inserție și anume: Asociații și fundații cu activitate economică, Cooperativa și Casele de ajutor reciproc. Au fost de asemenea incluse *unitățile protejate autorizate* pentru persoanele cu dizabilități, ca întreprinderi care au o misiune comună cu întreprinderile sociale de inserție: integrarea în muncă a unei categorii de lucrători defavorizați - persoanele cu dizabilități.

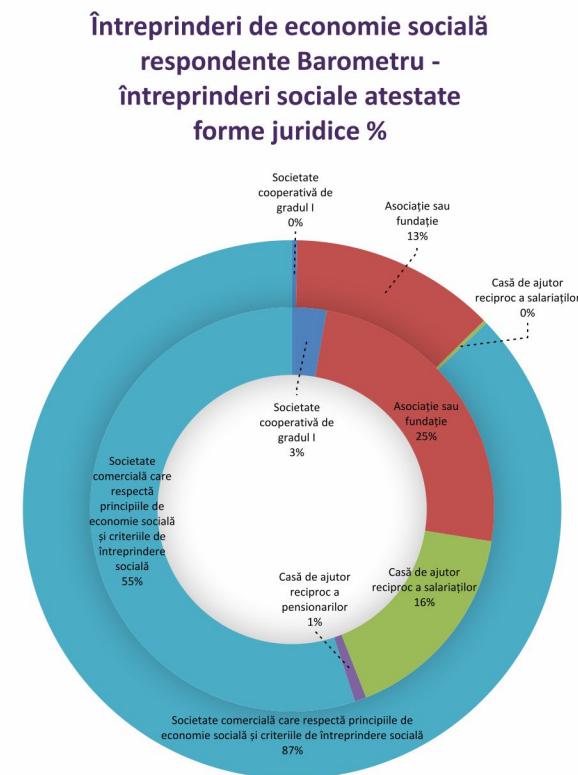
Au fost contactate entitățile incluse în registrele oficiale Registrul Național al Întreprinderilor Sociale din România, Registrul Unităților Protejate Autorizate.

Pentru casele de ajutor reciproc am beneficiat de sprijinul și cooperarea Uniunii Naționale a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților din România.

Chestionarul a putut fi completat în perioada 18 aprilie – 9 mai 2022.

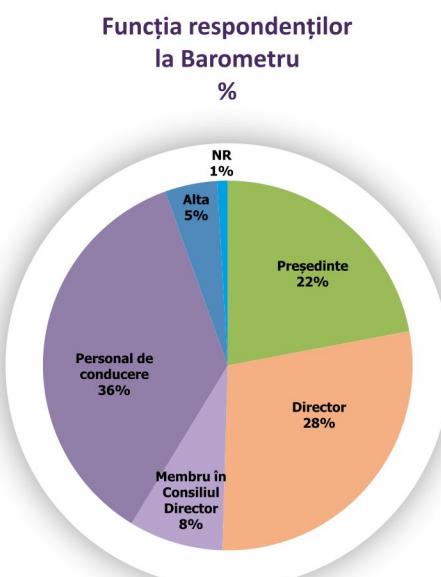
Barometrul reflectă diversitatea actorilor economiei sociale cu și fără atestat de întreprindere socială.

FIGURA 16: ÎNTREPRENDERI DE ECONOMIE SOCIALĂ RESPONDENTE LA BAROMETRU ȘI ÎNTREPRENDERI SOCIALE ATESTATE PE FORME JURIDICE %

La sondaj au răspuns 109 reprezentanți de începrinderi din sectorul economiei sociale, din principalele tipuri de încprinderi vizate.

FIGURA 17: FUNCȚIA RESPONDENȚI BAROMETRUL ECONOMIEI SOCIALE

Barometrul a cuprins respondenți din majoritatea județelor din țară, inclusiv din județele cu largă reprezentare a societăților atestate: Maramureș, Iași, Prahova, Argeș; cu o suprareprezentare în unele din acestea, cum ar fi Suceava și Vaslui; și o subreprezentare în județe cum ar fi Alba, Constanța;

Distribuția geografică a respondenților / a întreprinderilor sociale atestate %

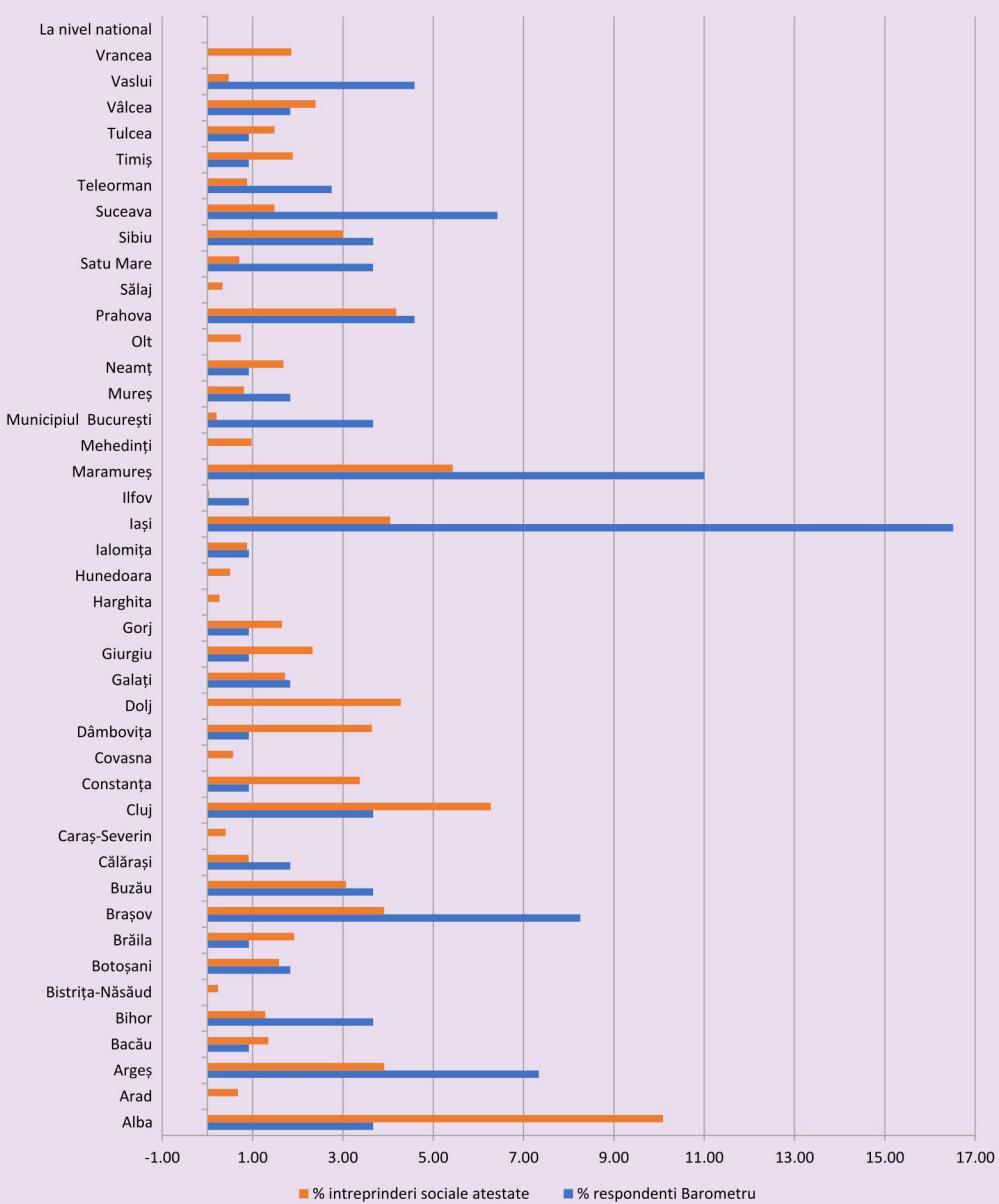

FIGURA 20: MEDIUL ÎN CARE ACȚIONEAZĂ ÎNTREPRINDERILE SOCIALE RESPONDENTE LA BAROMETRU

Întreprinderea / organizația dvs.
acționează în mediul:

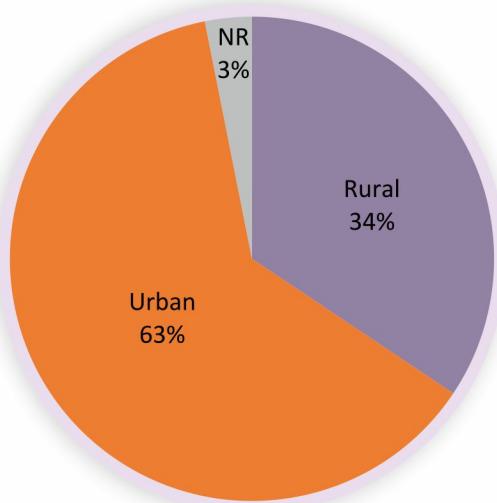
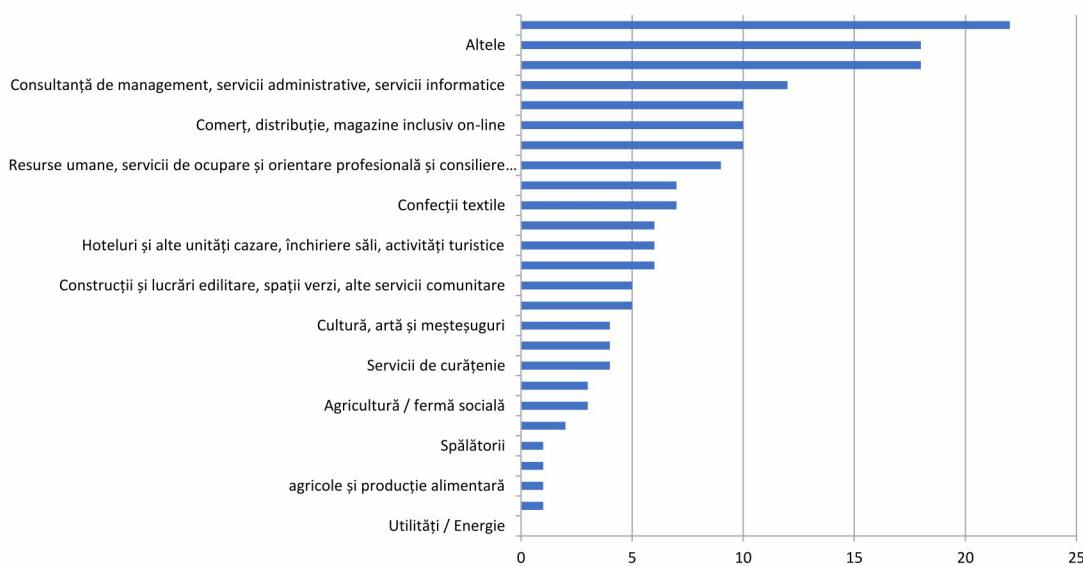

FIGURA 21: PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI ECONOMICE ALE ÎNTREPRINDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ

Principalele activități economice
ale întreprinderilor de economie socială
respondente la Barometru
Număr

3.2 Metodologie și respondenți

3.2.1 Caracter social - guvernanță și relații cu alte întreprinderi

Am evaluat măsura în care întreprinderile de economie socială respondente se conformează prin structura de proprietate și prin mecanisme de decizie și control principiilor economiei sociale prevăzute de lege art. 4, al. a) – g), care fac trimitere la întreprinderi cu caracter colectiv:

Tabel 16: CARACTERUL SOCIAL – STRUCTURA DE CAPITAL/ACȚIONARIAT/ CONTROL COLECTIV – PREVEDERI LEGALE ȘI OPERAȚIONALIZAREA PRACTICĂ

Prevederi legale	Operaționalizarea în organizarea și funcționarea întreprinderii
Principiile economiei sociale Legea economiei sociale 219/2015 art.4	
b) solidaritate și responsabilitate colectivă; c) convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități; d) control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate;	Structura de capital / acționariat – mai mulți acționari / membri Guvernanța întreprinderii – cine controlează / asigură conducerea întreprinderii – organism colegial / vs conducere individuală

74% dintre respondenți au structură de proprietate / decizie / control care implică *mai multe persoane fizice* (69%) sau *juridice* (5%), fiind controlate democratic de membri.

Acest procent ridicat de *întreprinderi colective* controlate de membri se datorează numărului mare de CAR dintre respondenți - 40%. Dacă extragem CAR dintre respondenți, celelalte întreprinderi cu o structură colectivă - în cadrul căreia se poate exercita controlul democratic al membrilor – apare în proporție mai mică de doar 54%. (Fig.15).

45% dintre întreprinderile de economie socială respondente altele decât CAR sunt controlate de *o singură persoană fizică sau juridică* și astfel nu răspund principiilor prevăzute la al b), c) și d) de la art. 4 din Lege.

O situație asemănătoare se întâlnește și la întreprinderile atestate –vezi fig nr. – peste 40% dintre ele fiind societăți comerciale – structura de acționariat a acestora nu este însă disponibilă, dar se poate anticipa că în multe cazuri sunt societăți comerciale cu acționar unic – fie un ONG, fie o persoană fizică etc.

Se poate spune că în aceste cazuri legea economiei sociale este doar parțial respectată; aceasta ar trebui modificată cu clarificarea că, pentru a răspunde la principiile economiei sociale, o întreprindere de economie socială nu poate fi controlată de o singură persoană fizică sau o singură altă persoană juridică, în cazul în care aceasta din urmă nu este o entitate cu caracter non-profit.

FIGURA 22: STRUCTURA DE CAPITAL - ACȚIONARIAT / GUVERNANȚĂ ÎN ÎNTREPRINDERILE RESPONDENTE

Structura de capital - acționariat / guvernanță în întreprinderile respondente cu CAR

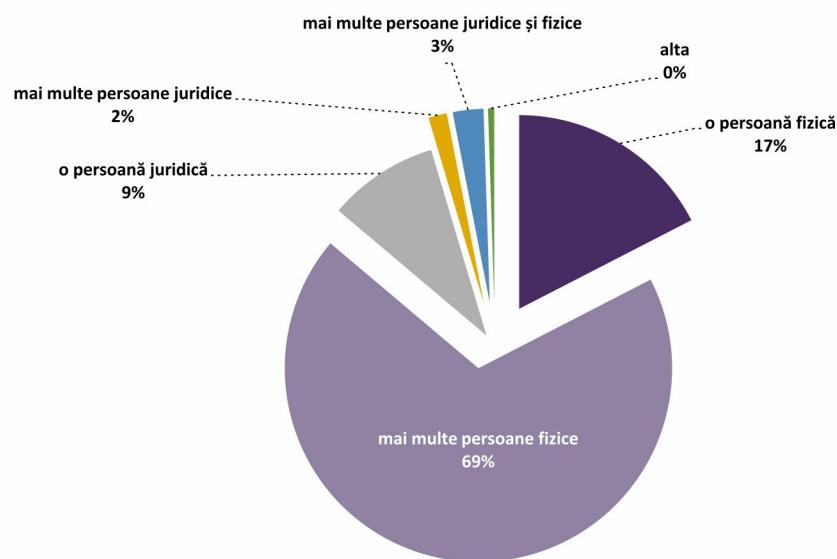

FIGURA 23: STRUCTURA DE CAPITAL / ACȚIONARIAT / GUVERNANȚĂ A ORGANIZAȚIEI / ÎNTREPRINDERII – CINE CONTROLEAZĂ / ASIGURĂ CONDUCEREA ACESTEIA

Structura de capital / acționariat / guvernanță a organizației / întreprinderii – cine controlează / asigură conducerea acesteia

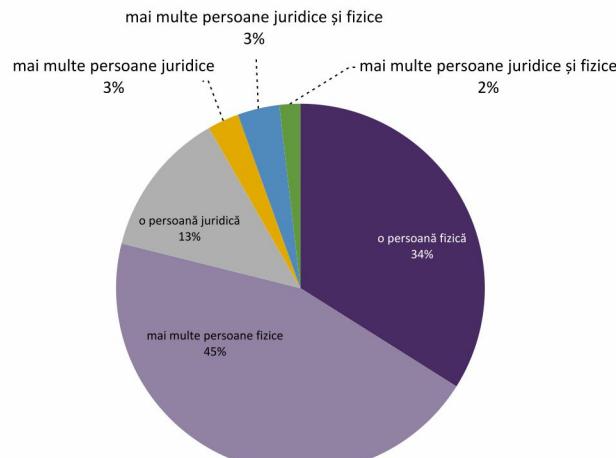
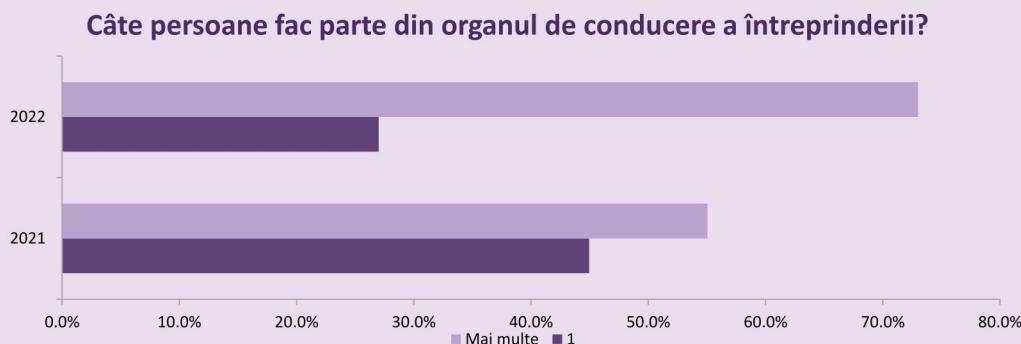

FIGURA 24: CARACTERUL PARTICIPATIV AL CONDUCERII ÎNTreprinderii

34% dintre întreprinderi sunt controlate de o singură persoană (în creștere de la 27% în 2021). Aceste întreprinderi nu pot respecta principiile b) și d) prevăzute în extrasul din lege din Tabelul 13.

3.2.2 Caracter și impact social – principalele domenii de impact social

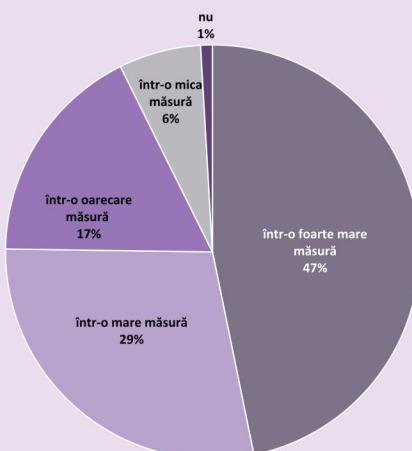
Conform legii, art. 2, economia socială reprezintă ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească *interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale*.

Putem spune astfel că poate fi considerată parte a economiei sociale o întreprindere care acționează în scop social – în interes general, în interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale ale membrilor.

Pentru a obține atestatul de întreprindere socială, primul criteriu stabilit de lege este că aceasta acționează *în scop social și/sau în interesul general al comunității*.

FIGURA 24: CONȘTIENTIZAREA SCOPULUI SOCIAL ÎN RÂNDUL ÎNTREPRINDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ

Întreprinderea dvs. acționează *în scop social și/sau în interesul general al comunității*:

Misiunea socială a întreprinderii este reflectată și în două principii de economie socială care arată caracterul fără scop lucrativ sau cu scop lucrativ limitat al acestor întreprinderi și care descrie destinația profitului realizat de aceste întreprinderi, precum și faptul că profitul nu reprezintă rațiunea de a fi a acestora.

Tabel 17: CARACTER ȘI IMPACT SOCIAL – MISIUNE SOCIALĂ, CARACTER NON-LUCRATIV

Prevederi generale pentru <i>întreprinderile de economie socială și întreprinderile sociale</i> Legea cadru a economiei sociale	Operationalizarea în organizarea și funcționarea întreprinderii Legi specifice de funcționare a persoanelor juridice pe tipuri
Principiile economiei sociale Legea economiei sociale 219/2015 art.4 a) prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului ; g) alocarea celei mai mari părți a profitului/excedentului finanțier pentru atingerea obiectivelor de interes general, ale unei colectivități sau în interesul personal nepatriomial al membrilor.	Profitul întreprinderii este pentru întreprinderile de economie socială un mijloc, nu un scop. (vezi Fig. 18)
Pentru <i>întreprinderile sociale</i> Criteriile de atestare ca întreprindere socială Lege art 8, al 4) Atestatul se acordă celor întreprinderi sociale care dispun prin <i>actele de înființare și funcționare</i> respectarea următoarelor criterii: a) acționează <i>în scop social</i> și/sau în interesul general al comunității; b) alocă minimum 90% din profitul realizat scopului social și rezervei statutare; c) se obligă să transmită bunurile rămase în urma lichidării către una sau mai multe întreprinderi sociale;	Forma legală garantează respectarea acestor principii pentru - Asociații / fundații, organizații <i>fără scop lucrativ</i> – profitul este 100% reinvestit în misiunea socială a întreprinderii Pentru cooperative și CAR este necesară stabilirea limitei – cea mai mare parte Pentru societăți comerciale sunt necesare prevederi statutare exprese

Gradul de conștientizare a misiunii sociale este destul de mare – după cum se poate vedea în Fig. 18, o majoritate de 76% dintre întreprinderile participante la Barometru apreciază că acționează *în scop social* într-o mare și foarte mare măsură.

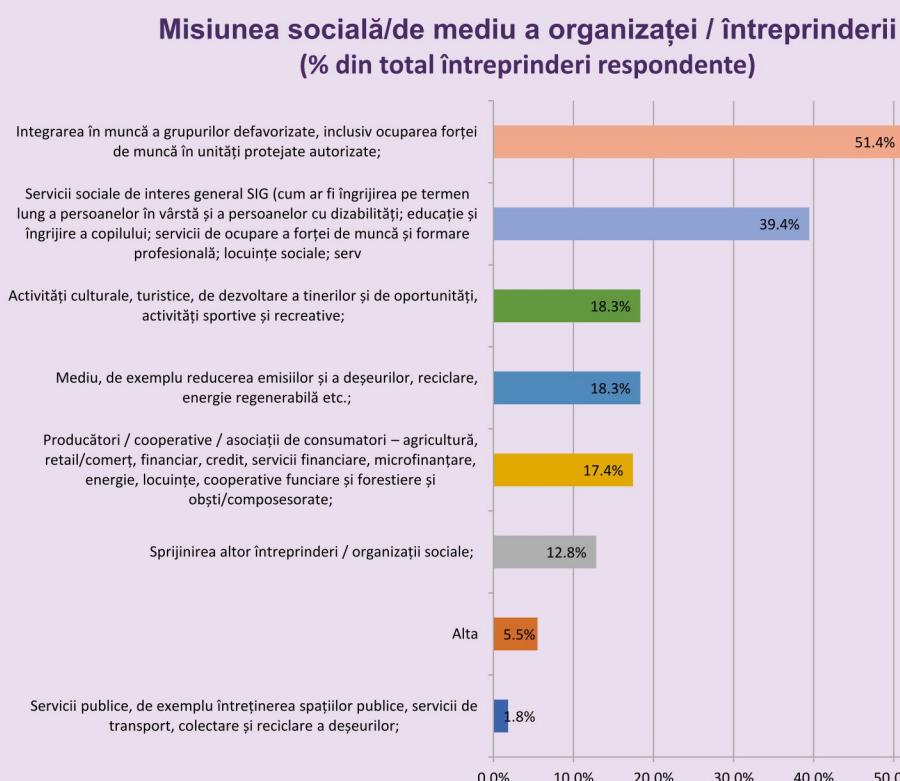
Totuși, un sfert dintre întreprinderile participante sunt oarecum nesigure pe caracterul social al întreprinderii lor. Aproximativ 7% dintre întreprinderi consideră că acționează *în mică măsură sau deloc în scop social*, iar 17% într-o oarecare măsură.

Legea economiei sociale nu oferă un cadru de organizare și funcționare clar ca întreprindere socială pentru societățile comerciale care, în conformitate cu legea lor de organizare și funcționare, Legea 31/1990 se constituie *în scop lucrativ și nu social*. Considerăm că pentru a răspunde principiilor legii economiei sociale este necesară crearea unei noi forme juridice de *societate comercială cu scop social*.

Impactul social

Întreprinderile respondente au fost întrebate ce categorie/categorii se potrivește cel mai bine impactului social sau de mediu pozitiv pe care îl urmăresc prin activitatea lor.

FIGURA 26: IMPACTUL SOCIAL AL ÎNTREPRINDERILOR RESPONDENTE
▼ **BAROMETRU - % DIN ÎNTREPRINDERI CARE AU ACEST TIP DE IMPACT**

În cadrul serviciilor sociale de interes general SIG au fost avute în vedere îngrijirea pe termen lung a persoanelor în vîrstă și a persoanelor cu dizabilități; educație și îngrijire a copilului; servicii de ocupare a forței de muncă și formare profesională; locuințe sociale; servicii medicale și medicale, locuințe temporare pentru reabilitarea fără adăpost a foștilor infractori, alte servicii sociale și economice ale persoanelor defavorizate și excluse, alte servicii sociale și comunitare etc.

3.2.3 Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate în întreprinderi de economie socială

După cum se poate vedea din fig.22, mai mult de una din două întreprinderi respondente (51,46%) au ca impact *Integrarea în muncă a grupurilor defavorizate, inclusiv ocuparea forței de muncă în unități protejate*.

Prin persoane vulnerabile s-au avut în vedere persoane cu dizabilități, victime ale violenței în familie, persoane fără adăpost, persoane cu diferite adicții, respectiv consum de alcool, droguri, alte substanțe toxice, internet, jocuri de noroc etc., victime ale traficului de persoane, persoane private de libertate sau aflate în supravegherea serviciilor de probațiune, persoane cu afecțiuni psihice, persoane din comunități izolate, somerii de lungă durată.

Acest rezultat se corelează pozitiv cu ponderea întreprinderilor care angajau sau angajaseră persoane din grupuri vulnerabile, care era chiar mai mare, de 69%.

FIGURA 27: PONDEREA ÎNTREPRINDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ CARE ANGAJAU SAU ANGAJASERĂ PERSOANE DIN GRUPURI VULNERABILE

Întreprinderea a angajat sau angajează în prezent persoane vulnerabile

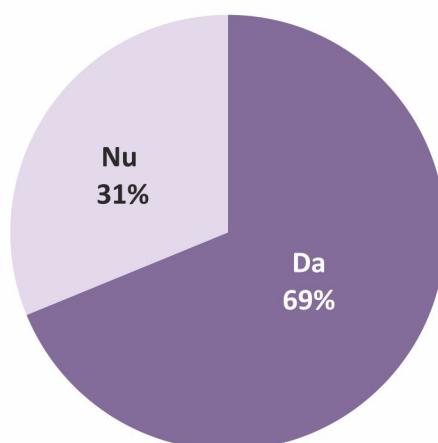
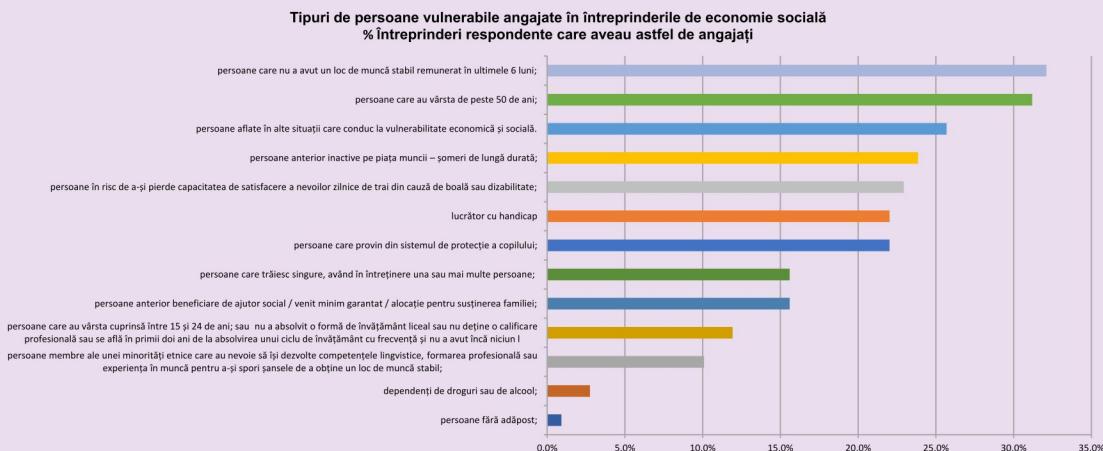

FIGURA 28: TIPURI DE PERSOANE VULNERABILE ANGAJATE ÎN ÎNTREPRINDERILE DE ECONOMIE SOCIALĂ
 % întreprinderi respondente care aveau astfel de angajați

3.2.4 Acreditarea și sprijinul autoritaților centrale din domeniu, autoritaților locale și serviciilor sociale publice pentru întreprinderile de economie socială

Majoritatea întreprinderilor respondente au cel puțin o licență, acreditare sau autorizare.

Dintre întreprinderile respondente, 77% dețin cel puțin o astfel de recunoaștere administrativă specifică domeniului social, un domeniu destul de strict reglementat și cu numeroase bariere administrative de operare, dar și altor domenii cum ar fi cel al serviciilor financiare în care operează casele de ajutor reciproc. Unele întreprinderi dețin mai multe astfel de recunoașteri, iar 28,8% dintre cele chestionate intenționează să (mai) obțină astfel de recunoașteri în viitor.

După cum era de așteptat, cele mai multe dintre întreprinderi au atestat de întreprindere socială; de remarcat însă că doar aproximativ 34,8% dintre întreprinderile respondente au optat pentru atestare. Sunt atestate cu precădere societățile comerciale, acestea având nevoie de o recunoaștere a misiunii sociale, care nu le este dată strict de forma juridică.

Multe dintre întreprinderile de economie socială operează în practică fără atestat, recunoașterea oficială a autoritaților prin atestat neoferindu-le în practică nici un beneficiu, cu excepția accesului la fondurile europene și numai în cazurile întreprinderilor nou înființate.

FIGURA 29: PONDEREA ÎNTREPRINDERILOR CARE DEȚIN O LICENȚĂ, ACREDITARE SAU AUTORIZARE

Întreprinderea are în prezent licență /acreditare /autorizare

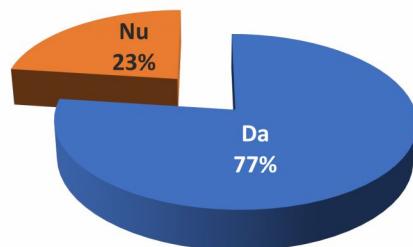
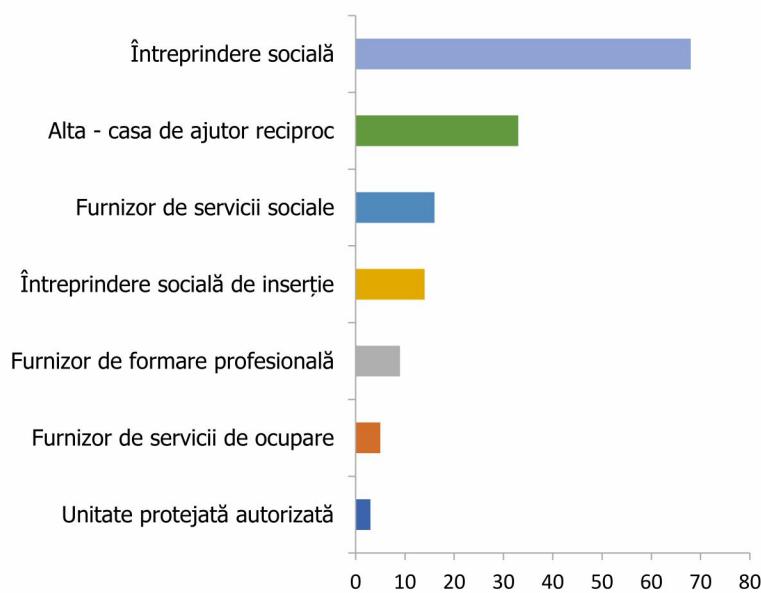

FIGURA 30: NUMĂR ÎNTREPRINDERI PE TIPURI LICENȚE, ACREDITĂRI, AUTORIZĂRI

Număr de întreprinderi pe tipuri de licențe, acreditări, autorizări

Între 4 și 10% din întreprinderile respondente nu sunt la curent că autoritățile le-ar putea sprijini în activitatea lor pentru realizarea obiectivelor lor comune.

O mare parte dintre întreprinderile de economie socială respondente încă nu înțeleg importanța parteneriatului și colaborării cu autoritățile publice, sau poate înțeleg în sens strict importanța autonomiei lor față de acestea. Peste 40% dintre întreprinderile de economie socială respondente, în cazul autorităților *centrale* – *servicii deconcentrate ale autorităților naționale din domeniul muncii și protecției sociale, al ocupării forței de muncă*, consideră că *nu e cazul* ca acestea să le sprijine, 41% în cazul Consiliilor Județene, 43,6% în cazul serviciilor sociale locale și județene SPAS și DGASPC și 31% în cazul consiliilor locale.

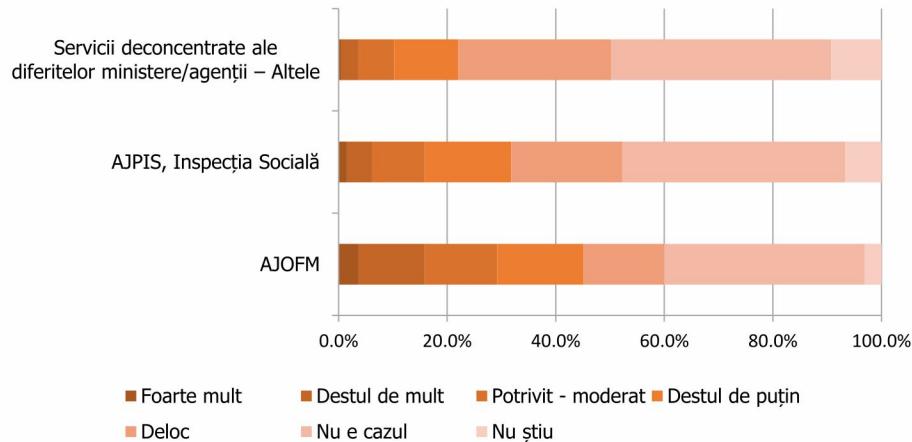
După cum se poate vedea din figura 23, peste 30% dintre întreprinderi apreciază că serviciile deconcentrate ale principalelor autorități în domeniu–Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Agenția Națională de Ocupare a Forțelor de Muncă–le ajută *într-o mică măsură sau deloc* în activitatea lor, în condițiile în care peste 40% dintre întreprinderile chestionate consideră chiar că *nu e cazul* ca aceste autorități să le ofere vreun sprijin.

- Peste 30% dintre întreprinderi, respectiv peste 50% dintre cele care consideră că autoritățile ar trebui să acorde sprijin – apreciază că aceste autorități le ajută *destul de puțin sau deloc* în cazul autorităților *centrale* – servicii deconcentrate ale autorităților naționale din domeniul muncii și protecției sociale, al ocupării forței de muncă,
- Întreprinderile apreciază că autoritățile publice centrale – serviciile deconcentrate ale acestora le ajută *într-o măsură considerabilă* (Foarte mult, Destul de mult respectiv Potrivit – moderat) în proporție de 29.2% în cazul AJOFM, 15.9% în cazul AJPIS și pentru servicii deconcentrate ale altor autorități 10.3%.
- Întreprinderile de economie socială primesc mai puțin sprijin de la autoritățile publice locale 23,6% și județene 9,7%, servicii sociale județene și locale 14,4% decât de la serviciile județene de ocupare.

**FIGURA 31: SPRIJIN PENTRU ÎNTREPRINDERILE DE ECONOMIE SOCIALĂ
AUTORITĂȚI PUBLICE CENTRALE - SERVICII DECONCENTRATE
EVALUAREA ÎNTREPRINDERILOR**

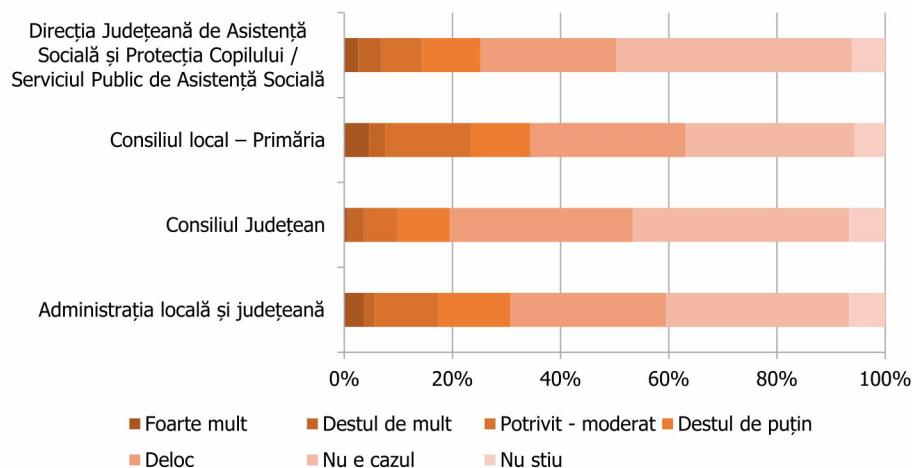
**SPRIJIN PENTRU ÎNTREPRINDERILE DE ECONOMIE SOCIALĂ
AUTORITĂȚI PUBLICE CENTRALE - SERVICII DECONCENTRATE
Evaluarea întreprinderilor**

Autoritățile publice locale și centrale nu oferă sprijin întreprinderilor de economie socială decât într-o mică măsură, fie necunoscând la rândul lor modalitățile concrete în care le-ar putea acorda sprijin, fie considerând că finanțarea europeană este suficientă ca și sprijin public în cazul celor care beneficiază de aceasta.

**FIGURA 31: SPRIJIN PENTRU ÎNTREPRINDERILE DE ECONOMIE SOCIALĂ
AUTORITĂȚI PUBLICE CENTRALE - SERVICII DECONCENTRATE
EVALUAREA ÎNTREPRINDERILOR**

**SPRIJIN PENTRU ÎNTREPRINDERILE DE ECONOMIE SOCIALĂ
AUTORITĂȚI ȘI SERVICII SOCIALE PUBLICE
Evaluarea întreprinderilor**

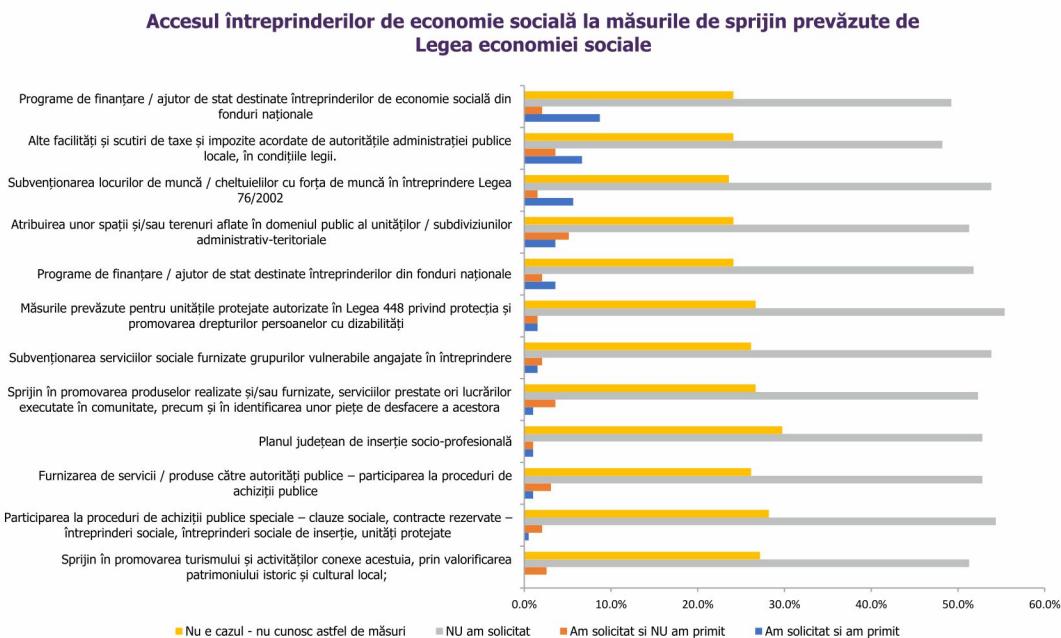
3.2.5 Probleme cu care se confruntă întreprinderile în ceea ce privește măsurile de sprijin și propunerile acestora pentru politicile publice în domeniu

Întreprinderile de economie socială respondente la Barometru în ceea mai mare parte **nu au beneficiat de măsurile de sprijin prevăzute de Legea economiei sociale.**

Mai puțin de 1 din 10 întreprinderi au beneficiat de vreo măsură de sprijin din cele prevăzute de lege.

- 8.7% din întreprinderile chestionate au beneficiat de *Programe de finanțare / ajutor de stat destinate întreprinderilor de economie socială*
- 6.7% au beneficiat de *alte facilități și scutiri de taxe și impozite acordate de autoritățile administrației publice locale*, în condițiile legii.
- 5.6% au beneficiat de *subvenționarea locurilor de muncă / cheltuielilor cu forța de muncă în întreprindere - Legea 76/2002*
- 3.6% au beneficiat de *programe de finanțare / ajutor de stat destinate întreprinderilor din fonduri naționale*
- 3.6 au beneficiat de *atribuirea unor spații și/sau terenuri aflate în domeniul public al unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale*
- 1.5% au beneficiat de *subvenționarea serviciilor sociale furnizate grupurilor vulnerabile angajate în întreprindere*
- 1.5% au beneficiat de *măsurile prevăzute pentru unitățile protejate autorizate* în Legea 448 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități
- 1.0% au beneficiat de furnizarea de servicii / produse către autorități publice – participarea la proceduri de achiziții publice
- 1.0% au beneficiat de *Planul județean de inserție socio-profesională*
- 1.0% au beneficiat de *sprijin în promovarea produselor realizate și/sau furnizate, serviciilor prestate ori lucrărilor executate în comunitate, precum și în identificarea unor piețe de desfacere a acestora*
- 0.5% au beneficiat de *Participarea la proceduri de achiziții publice speciale – clauze sociale, contracte rezervate – întreprinderi sociale, întreprinderi sociale de inserție, unități protejate*
- Nicio întreprindere nu a beneficiat de ceea ce prevede legea economiei sociale ca *Sprijin în promovarea turismului și activităților conexe acestuia, prin valorificarea patrimoniului istoric și cultural local;*

FIGURA 33: ACCESUL ÎNTREPRENDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ LA MĂSURILE DE SPRIJIN PREVĂZUTE DE LEGEA ECONOMIEI SOCIALE

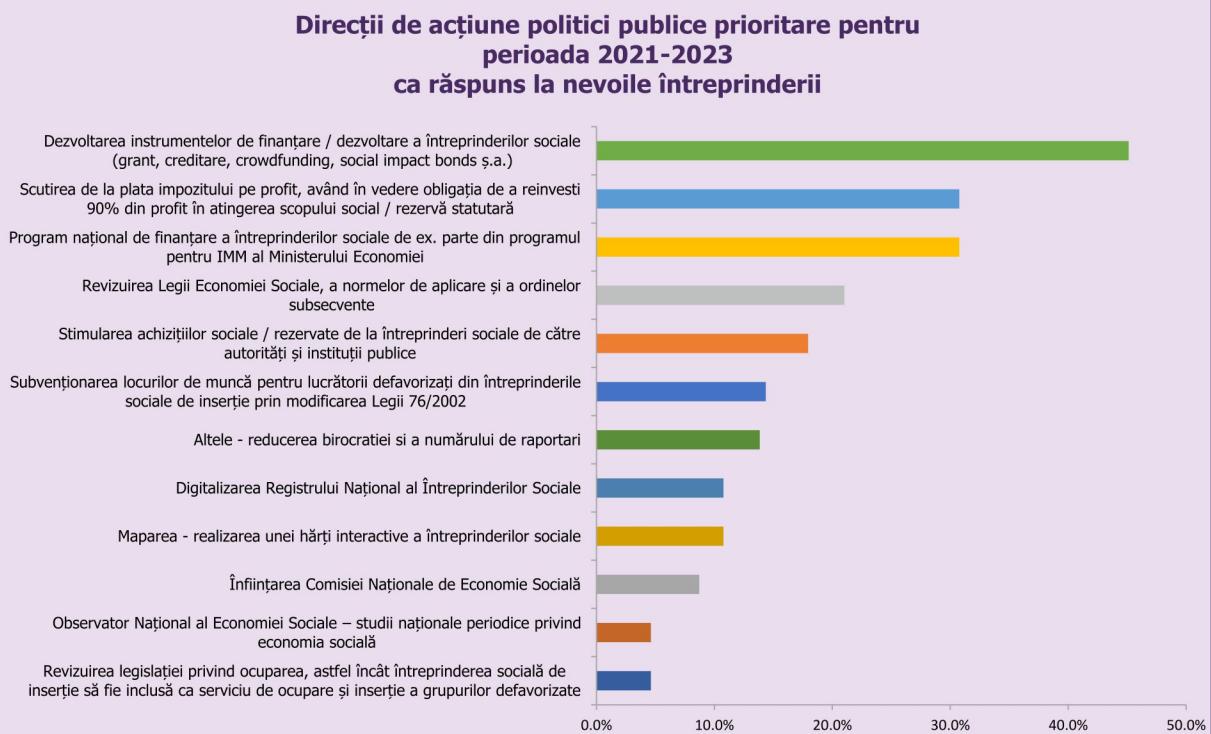
Aproape 30% dintre întreprinderi nu au auzit de nici una dintre măsurile prevăzute de lege, iar peste 50% nu au solicitat astfel de măsuri, pentru că cea mai mare parte dintre ele nu sunt operaționalizate și puse în practică de autoritățile competente, astfel încât întreprinderile nu pot aplica sau înainta propunerii concrete.

Mai puțin de una din 19 întreprinderi a beneficiat de sprijinul statului prevăzut pentru întreprinderi, respectiv pentru angajarea unor lucrători vulnerabili.

Este necesară o reformă profundă a măsurilor de sprijin destinate întreprinderilor de economie socială, astfel încât acestea să fie operaționalizate și să permită ca un număr mai mare de întreprinderi să poată beneficia de aceste măsuri.

Autoritățile competente – Ministerul Muncii și Protecției Sociale, și, pentru implementarea eficientă a unor măsuri cum ar fi subvenționarea locurilor de muncă pentru lucrătorii defavorizați, colaborarea între autorități, angajatori și întreprinderi sociale de inserție în cadrul planului de inserție, cu precădere ANOFM.

FIGURA 34: DIRECTII DE ACTIUNE POLITICI PUBLICE PRIORITARE PENTRU PERIOADA 2021-2023 CA RASPUNS LA NEVOILE INTREPRENDERII

3.2.6 Economia socială și tranziția verde și digitală

Schimbările climatice și degradarea mediului sunt o amenințare existențială pentru Uniunea Europeană și pentru întreaga lume. Pentru a contracara aceste provocări, UE a lansat Pactul verde european, noua strategie pentru creștere economică a Europei, care are în vedere competitivitatea și eficiența din punctul de vedere al utilizării resurselor. Pactul verde european are în vedere atingerea neutralității climatice a Europei până în 2050, prin stimularea tehnologiilor verzi, activităților durabile în industrie și transport și reducerea poluării. Economia socială are un rol în transformarea provocărilor legate de schimbările climatice și de mediu în oportunități, printr-o tranziție justă și incluzivă pentru toți.

Anumite părți din cadrul economiei sociale contribuie la dubla tranziție verde și digitală prin furnizarea de bunuri și de servicii durabile și prin reducerea decalajului digital. Modelele lor de afaceri participative, care iau în considerare nevoile cetățenilor, ale angajaților și ale altor părți interesate, contribuie la asigurarea echității tranzițiilor.

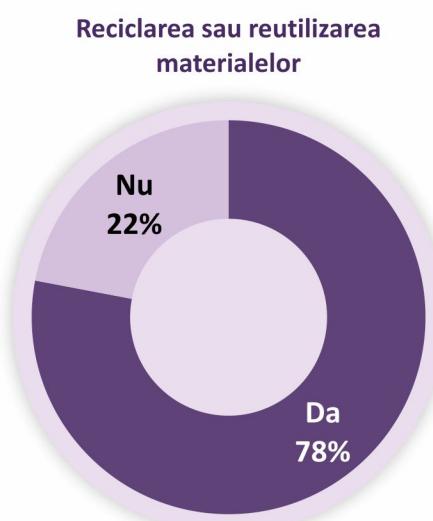
În cadrul Barometrului 2022 am măsurat tendințele și provocările tendințelor și provocările cu care se confruntă întreprinderile de economie socială – măsura în care trec la modele de afaceri mai durabile și își digitalizează operațiunile.

Am reluat în Barometrul economiei sociale 2022 o parte a întrebărilor adresate tuturor IMM-urilor din Europa în cadrul Eurobarometrului Flash 496 din 2020 adresat IMM pentru a compara sectorul economiei sociale cu cel al IMM în ansamblu.

Astfel, la întrebarea *Care dintre următoarele acțiuni este întreprinsă în mod activ de întreprinderea dvs.?*, la toate dimensiunile analizate întreprinderile de economie socială respondente la Barometru în 2022 au răspuns Da într-o măsură semnificativ mai mare decât media IMM participante la Flasbarometrul Comisiei Europene în 2020.

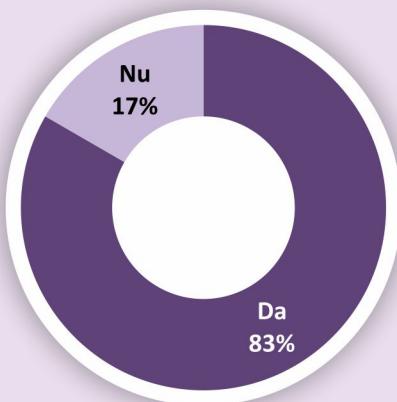
Care dintre următoarele acțiuni este întreprinsă în mod activ de întreprinderea dvs. ?	IMM	Întreprinderi de economie socială
Ponderea respondenților care au răspuns Da		
Reciclarea sau reutilizarea materialelor	61	78
Reducerea consumului sau a impactului asupra resurselor naturale	52	83
Economisirea energiei sau trecerea la surse energetice durabile	52	68

FIGURA 35: ACȚIUNI PRIVIND SUSTENABILITATEA ALE ÎNTREPRINDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ PARTICIPANTE LA BAROMETRU

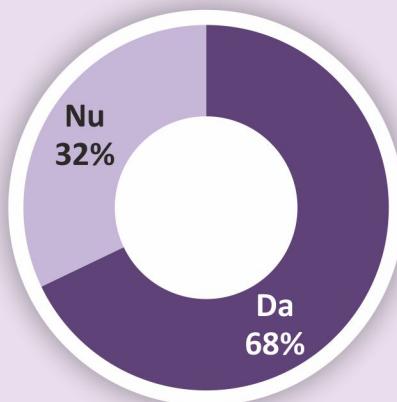

Reducerea consumului sau a impactului asupra resurselor naturale

Economisirea energiei sau trecerea la surse energetice durabile

● Digitalizarea întreprinderilor de economie socială

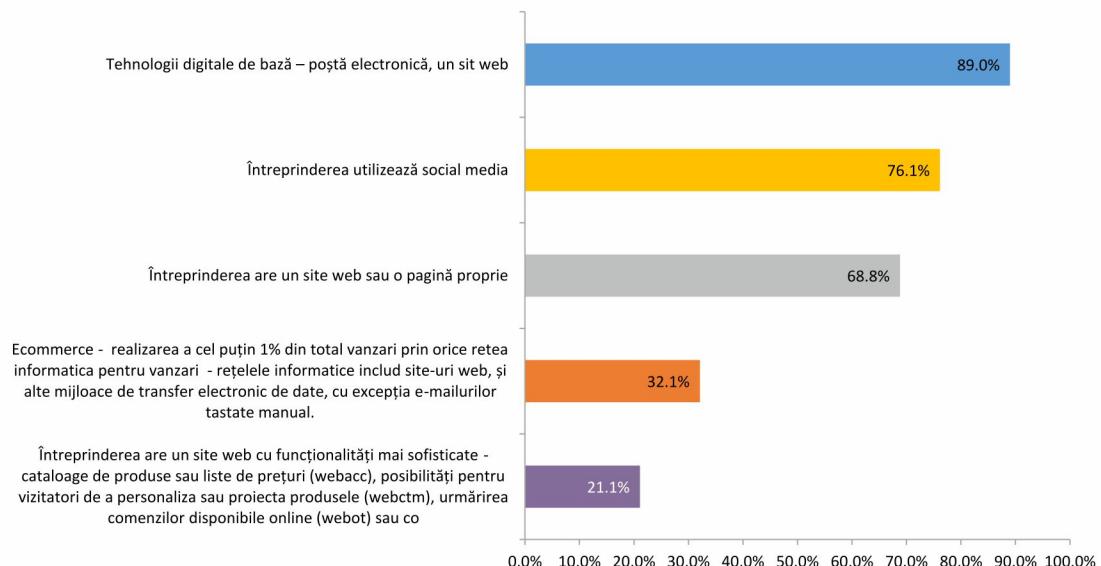
Tehnologiile digitale prezintă un potențial enorm de creștere – întreprinderile au acces la o nouă generație de tehnologii. Transformarea digitală a societății și economiei ar trebui de asemenea să aducă beneficii tuturor și să nu creeze noi inegalități, sau să le adâncească pe cele deja existente. Există soluții digitale care pun oamenii pe primul loc. Soluțiile digitale deschid noi oportunități pentru întreprinderi.

Am reluat în Barometrul economiei sociale 2022 o parte a întrebărilor adresate tuturor IMM-urilor din Europa în cadrul Digital ScoreBoard al Comisiei Europene 2021 – indicatorii referitor la comerțul electronic și afaceri electronice. Întreprinderile de economie socială stau mai bine decât media IMM din România la majoritatea indicatorilor de digitalizare și ICT de bază. Gradul lor de sofisticare este însă mai redus – doar 21% dintre întreprinderile de economie socială au un site web cu funcționalități sofisticate, față de 44% media IMM din România.

Ce tehnologii digitale are / folosește în prezent întreprinderea dvs.	Întreprinderi de economie socială %	IMM %
Întreprinderea are un site web cu funcționalități mai sofisticate - cataloage de produse sau liste de prețuri (webacc), posibilități pentru vizitatori de a personaliza sau proiecta produsele (webctm), urmărirea comenzi disponibile online (webot) sau conținut personalizat pe site-ul web pentru vizitatori obișnuiți / repetați (webper).	21,1%	44%
Ecommerce - realizarea a cel puțin 1% din total vânzări prin orice rețea informatică pentru vânzări - rețelele informatiche includ site-uri web, și alte mijloace de transfer electronic de date, cu excepția e-mailurilor tastate manual.	32,1%	17,3%
Întreprinderea are un site web sau o pagină proprie	68,8%	45,2%
Întreprinderea utilizează social media	76,1%	32,5%

FIGURA 36: DIGITALIZAREA ÎNTREPRENDERILOR DE ECONOMIE SOCIALĂ DIN ROMÂNIA

Ce tehnologii digitale are / folosește în prezent întreprinderea dvs.

3.2.7 Accesul la piețe - achizițiile publice sociale

Achizițiile publice sociale și contracte rezervate – cadrul european și național

Întreprinderile sociale răspund unei cereri de bunuri și servicii, atât dinspre consumatori, alte entități private – alte firme, întreprinderi cât și entități publice. Analizele realizate în alte țări europene confirmă faptul că cererea privată de bunuri și servicii de la întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție este în creștere. În noile state membre, printre care și România, unde multe întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție au apărut în multe cazuri sprijinite de finanțare prin programe europene, acestea se confruntă cu provocări legate de trecerea de la granturi la contracte, și mai ales contracte publice, aşa cum este practica în statele europene vechi.

Cadrul legal european, și prin transpunere națională al achizițiilor publice, oferă oportunități pentru dezvoltarea unei relații economice viabile între autoritățile publice și întreprinderile sociale de inserție și unitățile protejate autorizate prin un regim juridic al procedurilor de achiziții publice diferit și anume:

- achiziții publice sociale

În procedura de achiziții, autoritatea contractantă poate identifica clauze sociale atât în cadrul specificațiilor tehnice, cât și al criteriilor de atribuire.

De asemenea, noile prevederi europene au în vedere inclusiv etichetele sociale. Autoritatea contractantă care intenționează să achiziționeze lucrări, produse sau servicii cu anumite caracteristici (...) sociale (...), poate solicita prin specificațiile tehnice, factorii de evaluare sau prin condițiile de executare a contractului o etichetă specifică drept dovedă că lucrările, serviciile sau produsele corespund cerințelor solicitate. Marca socială care certifică caracterul social și inserția socio-profesională a lucrătorilor defavorizați în întreprinderile sociale de inserție este o astfel de etichetă.

- contracte sau piețe rezervate

Aceste achiziții au fost introduse explicit în art. 56, alin. (1) din Legea 98/2016, respectiv art. 69, alin. (1) din Legea 99/2016 (autoritatea/entitatea contractantă poate rezerva dreptul de participare la procedura de atribuire doar unităților protejate autorizate conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, reprezentată, cu modificările și completările ulterioare, și întreprinderilor sociale de inserție prevăzute de Legea nr. 219/2015 privind economia socială).

Mai mult, art. 112 din Legea nr. 98/2016 și art. 125 din Legea nr. 99/2016 prevăd dreptul autorităților contractante:

de a stabili ca participarea la procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice având ca obiect exclusiv serviciile de sănătate, sociale și culturale să fie rezervată unor operatori economici, cum ar fi persoane juridice fără scop lucrativ, întreprinderi sociale și unități protejate, acreditate ca furnizori de servicii sociale, furnizori publici de servicii sociale.

Din păcate, din datele ANAP și ONAC rezultă că autoritățile contractante din România nu apelează deocamdată la posibilitățile oferite de lege.

Conform datelor puse la dispoziție de ANAP în perioada 2016-2021 (adică de la adoptarea procedurilor în legislația națională de achiziții), 143 de astfel de proceduri au fost inițiate de către autorități/entități contractante.

În ceea ce privește utilizarea clauzelor sociale, nu se poate determina frecvența utilizării acestora de către autoritățile contractante, deoarece aceste criterii se regăsesc în documentațiile de atribuire și este necesară analiza detaliată a acestora.

Lista contractelor aferente celor 143 proceduri de achiziție publică inițiate în baza

- **Articolului 56, alin. (1) din legea 98/2016**

(1) Autoritatea contractantă poate rezerva dreptul de participare la procedura de atribuire doar unităților protejate autorizate conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și întreprinderilor sociale de inserție prevăzute de Legea nr. 219/2015 privind economia socială.

(2) În anunțul/invitația de participare autoritatea contractantă precizează explicit prezentul articol ca temei legal al procedurii de atribuire.

și a

- **Articolul 69, alin. (1) din Legea 99/2016,**

(1) Entitatea contractantă poate rezerva dreptul de participare la procedura de atribuire doar unităților protejate autorizate conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și întreprinderilor sociale de inserție prevăzute de Legea nr. 219/2015 privind economia socială.

(2) În anunțul/invitația de participare entitatea contractantă precizează explicit prezentul articol ca temei legal al procedurii de atribuire.

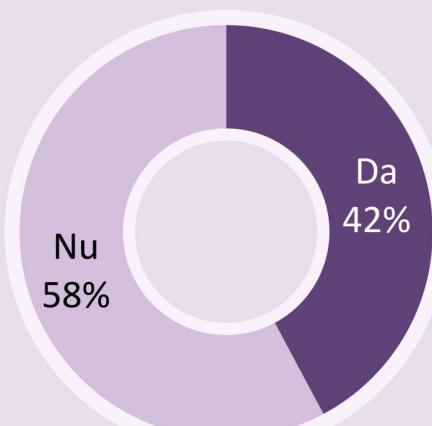
În perioada 2016-2021 și finalizate prin atribuirea unui contract/acord-cadru.

Nicio întreprindere socială de inserție nu a beneficiat de contract rezervat în anul 2021.

În ce privește gradul de cunoaștere a prevederilor legii de către întreprinderile de economie socială, acesta s-a îmbunătățit între respondenții la Barometru.

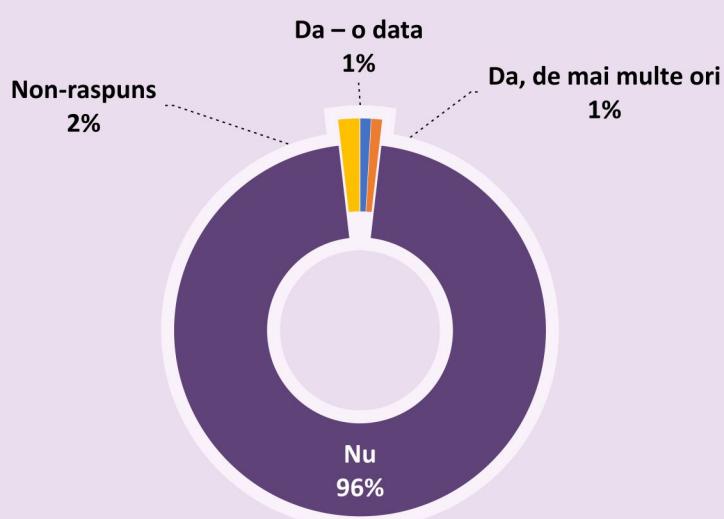
Cunoașteți prevederile legii achizițiilor publice privind clauzele sociale și contractele rezervate?

Sursa date: Barometrul economiei sociale 2022

Nu este de mirare că numărul celor care au participat la proceduri sociale de atribuire a unor contracte publice – contracte rezervate, clauze sociale rămâne mic, dat fiind numărul general mic al acestora conform datelor ANAP analizate anterior.

2. Organizația / întreprinderea dvs. a participat la derularea unei achiziții cu clauze sociale sau la încredințarea unui contract rezervat unei întreprinderi sociale de inserție ISI sau Unitate Protejată Autorizată UPA?

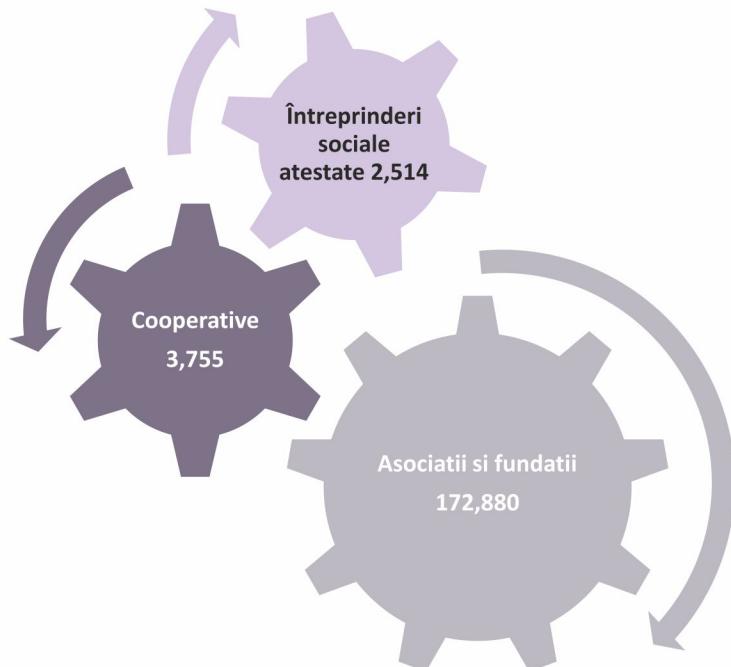
Sursa Date: Barometrul economiei sociale 2022

4. ECONOMIA SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA 2020-2021 – DATE SINTETICE, CONCLUZII PRINCIPALE, PROVOCĂRI ȘI RECOMANDĂRI

Economia socială este o forță, chiar dacă recunoașterea sa ca sector de către autoritățile publice este redusă - 172,880 entități cu 151,729 angajați.

Economia socială în România este reprezentată în cea mai mare parte de organizații non-profit -asociații, fundații și case de ajutor reciproc, care au ca mai mare pondere în rândul organizațiilor de economie socială atât ca număr de organizații, cât și ca angajator.

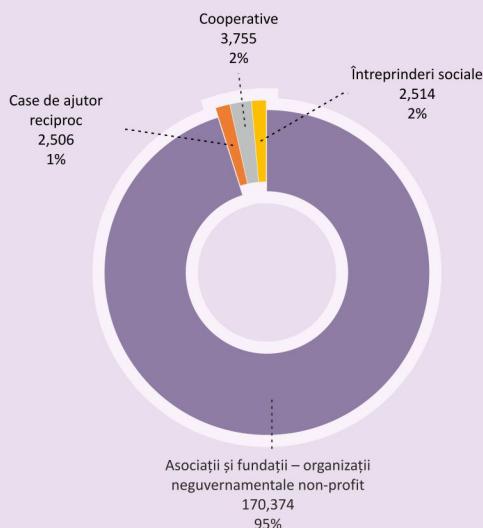
Economia socială din România Număr de entități

Cea mai mare pondere ca angajator o înregistrează tot sectorul asociațiilor și fundațiilor, care cu 112,656 lucrători reprezintă 74% din totalul locurilor de muncă din sectorului economiei sociale. Desigur caracterul antreprenorial are o pondere limitată în cadrul organizațiilor non-profit – aceasta nu a putut fi însă identificată datorită modului de raportare a datelor privitoare la acest sector.

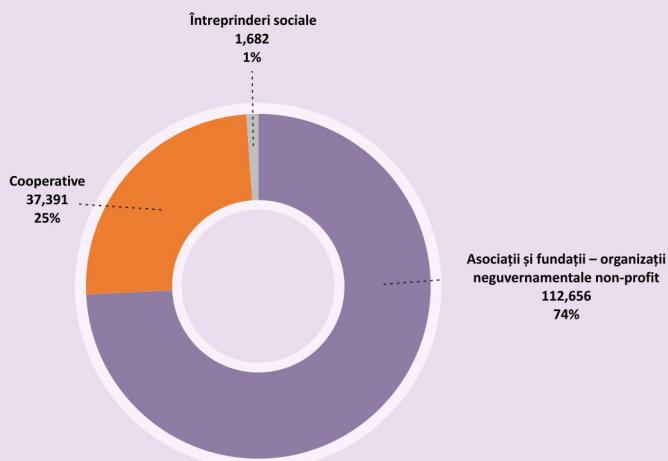
Cooperativele sunt mult mai puțin numeroase. Totuși, ponderea ca angajator a cooperativelor rămâne importantă, 25% dintre lucrătorii din economia socială activând în acest sector.

Tip entitate	Număr entități	Număr angajați
Asociații și fundații – organizații neguvernamentale non-profit	172,880	112,656
Din care case de ajutor reciproc	2,506	
Cooperative	3,755 ¹⁷	37,391
Întreprinderi sociale	2,514 ¹⁸	1,682
Total		

Număr entități economie socială pe tipuri 2019-2021

Număr angajați economie socială pe tipuri de entități

¹⁷ 2019 – include parteneriate și asociere - sursa INS

¹⁸

Prea puține organizații de economie socială optează pentru atestarea ca întreprinderi sociale – doar 0,9% din totalul organizațiilor de economie socială au acest atestat. Rezultă că acest atestat nu este motivant, nefiind însoțit de nici un fel de măsuri de sprijin ulterioare fazei de start-up pe fonduri europene. Cea mai mare parte – 87% dintre întreprinderile sociale atestate sunt societăți comerciale, aceasta fiind singura formă legală care are nevoie de atestarea scopului social printr-un act administrativ. Celelalte forme juridice–asociații, fundații, case de ajutor reciproc și cooperative–nu au nevoie de atestarea scopului social, deoarece acesta este consfințit chiar în legile lor de organizare și funcționare.

Întreprinderile sociale au o evoluție inegală și un grad mare de dependență de fondurile europene. Se constată un număr mare de atestări ca întreprinderi sociale în rândul întreprinderilor finanțate pe fonduri europene, în timp ce alte întreprinderi nu optează pentru acest statut. Cu 1,682 de lucrători, ponderea ca angajator a întreprinderilor sociale este în continuare foarte mică, de aproximativ 1%.

Întreprinderile sociale sunt în continuare văzute ca un dispozitiv de inserție în muncă a grupurilor defavorizate. Numărul întreprinderilor sociale de inserție care au optat pentru recunoaștere cu marca socială este și mai mic.

Multe dintre întreprinderile de economie socială participante la Barometru fac integrare în muncă a persoanelor defavorizate, dar foarte puține optează pentru obținerea mărcii sociale de întreprindere socială de inserție, semn că acest statut nu este de asemenea motivant pentru sector.

Prin analiza din capitolul 2, raportul demonstrează necesitatea revizuirii politicilor de ocupare din perspectiva eficienței și eficacității acestora pentru ocuparea în muncă a grupurilor defavorizate, inclusiv a persoanelor cu dizabilități, și a integrării eficientă a dispozitivelor de ocupare reprezentate de întreprinderile sociale de inserție și unitățile protejate în măsurile de ocupare anuale, astfel încât numărul lucrătorilor defavorizați angajați să crească semnificativ.

România nu s-a racordat încă la politicile europene în domeniu, atenția decidenților români rezumându-se la cadrul de reglementare restrâns al întreprinderilor sociale atestate și al întreprinderilor sociale de inserție fără a se debloca potențialul uriaș de incluziune socială, dezvoltare economică și facilitare a tranziției verzi și digitale de care economia socială în ansamblul său, cu diversitatea de actori care o compun, este capabilă, așa cum o arată raportul de față.

Sectorul se confruntă cu numeroase dificultăți, cu o evoluție ezitantă în contextul unui ecosistem departe de cel recomandat în Planul european și în Recomandarea recent adoptată a Organizației pentru Dezvoltare Economică și Cooperare OECD la care România aspiră să adere. Apariția Planului European de Acțiune în favoarea economiei sociale ar trebui să modifice radical paradigma și viziunea decidenților, dar și actorilor economiei sociale de la noi din țară.

BIBLIOGRAFIE

Manualul de conturi satelit pentru economia socială CIRIEC

Institutul Național de Statistică, Baza de date Tempo

Eurostat, Business demography data

FINANCIAL SECTOR ASSESSMENT ROMANIA JULY 2018 A joint World Bank-IMF Financial Sector Assessment Program (FSAP) mission report

The 2017 Global Findex database Report

Benchmarking Microfinance in Romania 2019-2020 - A report of the Romanian MicroFinance Association

Registrul întreprinderilor sociale atestate ANOFM, martie 2022

Buletin statistic în domeniul muncii și protecției sociale în anul 2021 Evoluții în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități - Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România – ANPD/Banca Mondială, 2020

European comparative data on Europe 2020 and persons with disabilities Labour market, education, poverty and health analysis and trends - European Commission

Zwan, R. v. d., & Beer, P. d. (2021). The disability employment gap in European countries: What is the role of labour market policy? *Journal of European Social Policy*, 31(4), 473-486. <https://doi.org/10.1177/09589287211002435>

Reasonable Accommodation and Sheltered Workshops for People with Disabilities: Costs and Returns of Investments IP/A/EMPL/2013-03 January 2015 European Parliament

Laurent VISIER Sheltered employment for persons with disabilities International Labour Review, Vol. 137 (1998), No. 3

Employment in Europe 2010 European Commission

Buletin statistic în domeniul muncii și protecției sociale în anul 2021 Evoluții în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități - Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Eurobarometer Flash 496 SME

Digital ScoreBoard Comisia Europeană 2021

The better entrepreneurship policy tool social entrepreneurship self-assessment statements – OECD & European Commission

Raportul Semestrului European 2019 și 2020 – Comisia Europeană

Comunicarea Comisiei Europene 2021 – Construirea unei economii în serviciul cetățenilor – Un Plan de acțiune pentru economia socială

